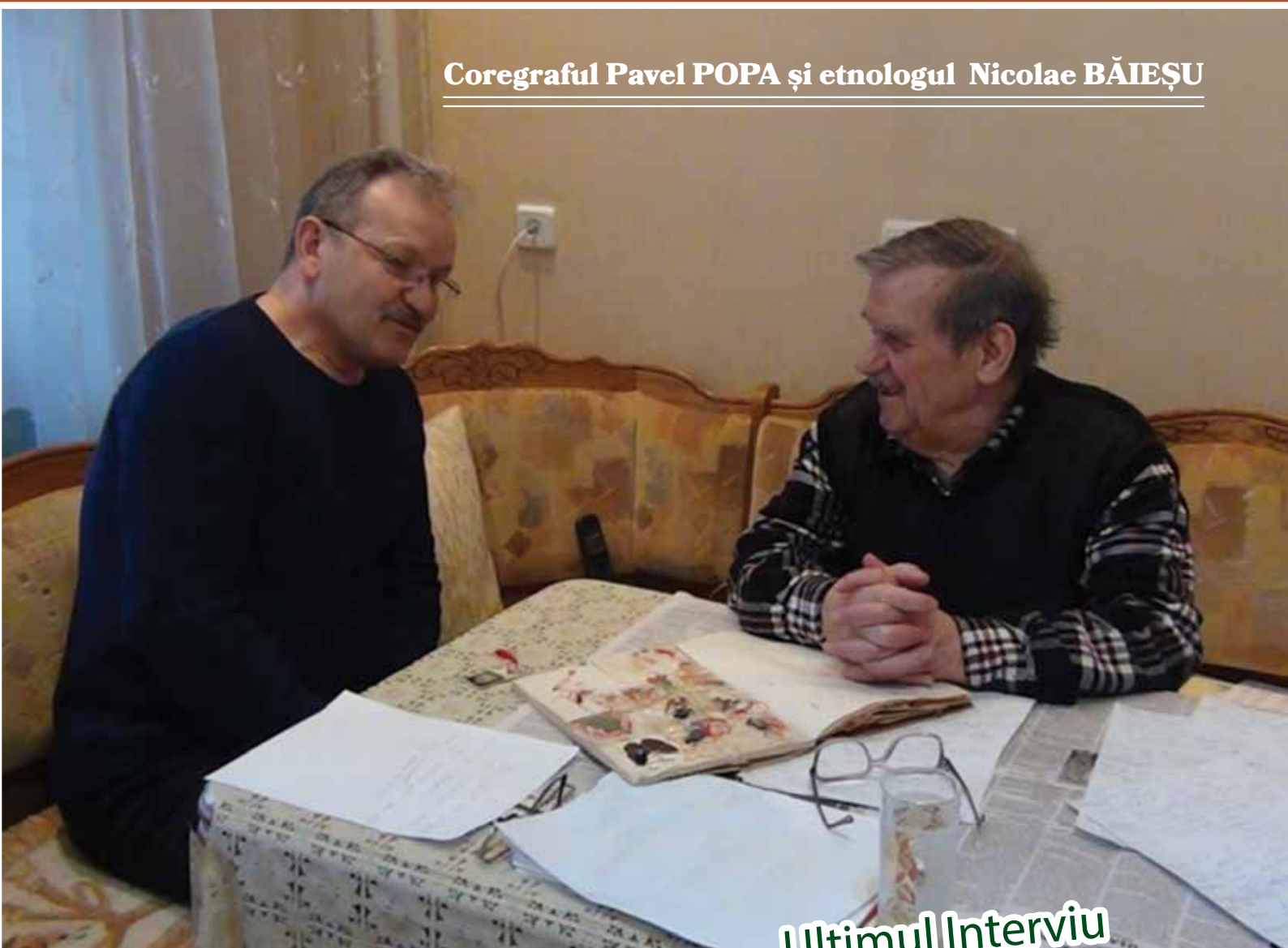

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Coregraful Pavel POPA și etnologul Nicolae BĂIEȘU

Ultimul Interviu

...AR FI IMPLINIT 81 DE ANI...
DR. HAB. NICOLAE BĂIEȘU – IN MEMORIAM

► pag. 12

Adresa: mun. Chișinău, str. București,
68, of. 313, 314

Tel.: (+373 22) 20-25-53 (redacția)

Mob.: (069) 39 24 98 (P. Popa)

Fax: (+373 22) 20-25-55

E-mail: popapavel55@gmail.com
notograprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. Varvara Buzilă,

Muzeul Național de Etnografie
și Istorie Naturală

dr. hab. Victor Ghilaș, AȘM

Claudia Șerșun,
Ministerul Culturii

Mariana Cocieru, AȘM

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,

Direcția Cultură mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al
Ministerului Culturii

Tudor Grigoriță,
Secția Cultură Iași

Cristian Șarban,
design, tehnoredactare

Editura „Notograf Prim” s.r.l.
Tipografia F.E.P. Grafema Libris s.r.l.

Sumar iunie

OTILIA BRĂDUȚEANU

„Hristos a înviat!”. Festivalul concurs al cântecului pascal..... 1

LIUBA DANUȚA

Gala culturii Dondușenene, ediția I 2

dr. TATIANA BUTNARU

La vatra doinelor: momente de regăsire sufletească 3

ION DORU

Arta vorbirii și măiestria tinerilor actori 5

MARIA GRIGORAȘENCO

Copilăria — cea mai frumoasă perioadă a vieții 6

VALENTINA BOBEICO

Festival concurs național. Folclorul copiilor — ediția a II-a 6

TATIANA ROMANIUC

Biblioteca — centru de comunicare 7

LIDIA ZMEU

Grigore Vieru — poetul mișmelor și durerilor pământului 8

dr. ION BURUIANĂ

O inteligență scilpitoare — folclorista Lilia Hanganu..... 9

ION DOMENCO

Trecea fanfara militară 10

Netrecător și neîntinat, farmecul muzicii lui Hanganu 23

MARIANA COCIERU

Ar fi împlinit 81 ani... dr. hab. Nicolae Băieșu — în memoriam..... 12

Divinități mitologice de origine proto-indo-europeană

în atenția etnologului Victor Cîrîmpei..... 20

MARIA BORTĂ

Săptămâna națională a voluntariatului 14

MARIA SCOARȚĂ

Poetul dragostei, credinței și mândriei naționale 14

NINA BABII

E ora examenelor 15

MARIA GÂNDEA

Zilele bibliotecii „Nicolae Titulescu” — sărbătoare a cărții..... 16

PAVEL POPA

Dicționarul coregrafilor din Republica Moldova. **Mihai Chiriac** ... 18

SERGIU COJOCARU

Epigrame..... 19

CRISTINA STROICI

Novateca în raionul Ștefan Vodă..... 22

E. PLĂCINTĂ

„Familia — sursă de satisfacere a nevoii de dragoste” 24

• OTILIA BRĂDUȚEANU, sp. principal DÎC

„Hristos a Înviat!”

Festivalul concurs al cântecului pascal

Direcția Învățământ și Cultură Edineț în parteneriat cu Eparhia de Edineț și Briceni, a organizat în incinta casei de cultură Edineț Festivalul-concurs al cântecului pascal, ediția I. Evenimentul a avut loc grație implicării active a angajaților din domeniul caselor și căminelor de cultură și a bibliotecilor publice din raionul nostru. Festivalul a fost întregit de o expoziție tematică de excepție, vernisată în holul casei de cultură. Sărbătoarea a început prin întâmpinarea cu pâine și sare a preasfințitului Nicodim, episcop de Edineț și Briceni, a dlui Iurie Garas, președintele raionului, a primarului de Edineț, specialiștilor de la DÎC, a soborului de preoți, colectivelor artistice, bibliotecarilor și spectatorilor. După vizionarea expoziției pascale, preasfințitul Nicodim a rostit un cuvânt de felicitare, vorbind despre valorile creștin-ortodoxe și importanța lor în viața de zi cu zi, i-a binecuvântat pe cei prezenți și a dat start sărbătorii. Cuvinte de felicitare au răsunat și din partea lui Iurie Garas, președintele raionului Edineț, Constantin Cojocar, primar de Edineț și Aurelia Mitreniuc, șef al DÎC. Au evoluat 23 de colective artistice și coruri bisericești prezentând fiecare câte 2 lucrări pascale.

Deținători ai locurilor premiante pentru interpretarea cântecelor pascale au devenit următoarele colective: Locul I - formația folclorică „La castel”, s. Gordinești; Locul II - formația folclorică „Moștenitorii”, s. Bleșteni și corul bisericesc din s. Trinca; Locul III - formațiile folclorice „Colinda”, or. Edineț, din s. Chiurt și „Târnoveanca”, s. Târnova.

Toți participanții s-au ales cu câte o diplomă și o icoană a Învierii.

Învingătorii au avut parte și de premii bănești: diplomele oferite

de către DÎC, deasemenea fiecare colectiv, organizatorii, președintele raionului, primarul de Edineț și șeful DÎC au primit diplome arhieresti pentru activitate sânguincioasă spre binele și întru mărirea Bisericii Ortodoxe din Moldova, înmânate de către preasfințitul Nicodim.

Deținători ai locurilor premiante pentru amenajarea și prezentarea expoziției pascale au devenit: Parohia SF. Marele Mucenic Pantelimon, or. Edineț - Locul I; BP Gordinești, BP și CC Hancăuți - Locul II; BP și CC Parcova, BP și CC Bădragii Vechi BP și CC Hincăuți - Locul III.

Secția cultură din cadrul DÎC Edineț aduce sincere mulțumiri tuturor participanților la acest frumos eveniment. Grație Dvs., dragi colegi, am avut parte de o sărbătoare de zile mari.

Mulțumiri cordiale Preasfințitului Nicodim, episcop de Edineț și Briceni, preoților Adrian Cotelea (preot-secretar), Vasile, paroh în s. Trinca, Andrei Gâscan, paroh s. Criva și Petru Moșneguța, Edineț.

Gala Culturii Dondușenene, ediția I

Zeci de dondușeneni cu realizări importante în domeniul culturii care, pe parcursul anului 2014, au contribuit la promovarea și susținerea culturii raionale au fost premiați, în ziua de 15 mai 2015, cu trofee de excelență în cadrul primei ediții a Galei Culturii Dondușenene.

Evenimentul a fost organizat de Secția cultură Dondușeni în colaborare cu Consiliul raional cu ocazia Zilei Lucrătorului din Cultură, la restaurantul „Favorit” din localitate.

Gala Laureatilor Culturii Dondușenene s-a bucurat de prezența oamenilor din domeniul respectiv, de cei care stau la straja valorilor culturale. Au mai fost prezenți primarii localităților, susținători fideli ai culturii, Diana Dicusari, directorul CNCPPCI, Tatiana Cojocaru, vicepreședintele raionului, Livia Bețivu, secretarul Consiliului raional, reprezentanți ai mass-mediei locale, meșteri populari, Victoria Cojocaru, președintele ONG – ului „Tinerele femei Cernoleuca”.

Liuba Danuța, șefa Secției cultură a precizat în mesajul de salut, că premiile au fost acordate personalităților vieții culturale dondușenene, susținătorilor de

proiecte culturale, pe categorii, în selectarea acestora fiind implicate instituțiile de cultură din raion.

În total, au fost acordate 27 de trofee dintre care 23 de onoare și alte 4 de excelență.

Printre persoanele premiate la Gala Culturii Dondușenene, s-au numărat: Victor Cojocaru, directorul casei raionale de cultură; Eugenia Guțan, directorul casei de cultură Pivniceni; Raisa Lungu, conducătorul centrului de meșteșuguri „Cu ițe și suveică”, s. Crișcăuți; Alexandru Znagovan, conducătorul artistic al orchestrei „Alboteanca”, s. Țaul; Valentin Znagovan, conducătorul artistic al orchestrei „Rapsodie”, or. Dondușeni; Viorica Cojocaru, conducătorul artistic al Corului „Treimea”, or. Dondușeni; Vladimir Beiu, coregraful ansamblului de dansuri „Spicușor”, s. Țaul; Cornel Lachii, conducătorul fanfarei, or. Dondușeni; Andrei Cocitov, coregraful ansamblului de dansuri populare de copii „Mărunțica”, s. Dondușeni; Eugen Ungureanu, conducătorul artistic al formației folclorice „Cimbrișor”, s. Sudarca; Svetlana Lupan, directorul BPR; Galina Gluhoi, profesor la

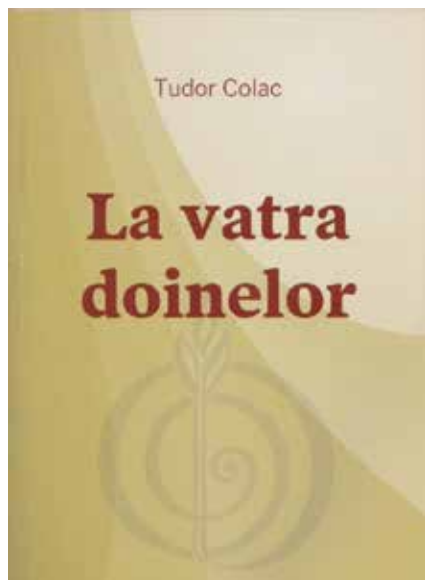
Școala de arte Dondușeni; Natalia Coțofană, șeful bibliotecii publice Corbu; Nina Casap, meșter popular, s. Frasin; Valentin Moroz, directorul palatului culturii Țaul; Ecaterina Croitoru, profesor la Școala de arte (secția „Muzică”); Liuba Gorin, șefa Serviciului bibliografic la BPR, Liuba Danuța, șefa Secției cultură.

Gala a beneficiat de o organizare deosebită, fiind întregită de evoluarea fanfarei de la casa raională de cultură (conducător artistic Cornel Lachii), de orchestrele de muzică populară „Alboteanca”, s. Țaul (dirijor – Alexandru Znagovan) și „Rapsodie”, or. Dondușeni (dirijor – Valentin Znagovan), de ansamblul de dansuri populare „Spicușor”, s. Țaul (coregraf – Vladimir Beiu și Ștefan Stăvilă), de formația folclorică „Cimbrișor”, s. Sudarca (conducător artistic – Eugen Ungureanu).

Un aspect festiv i-au dat evenimentului și expoziția meșterilor populari din localitate, precum și expoziția lucrărilor în plastilină executate de elevii Școlii de arte.

La 15 mai 2015 a avut loc un eveniment fericit, un frumos prilej de recunoaștere a meritelor oamenilor din cultură, din raion, care s-a încheiat cu dans și multă voie bună.

Festivalul doinei, o manifestare culturală de amploare din ultimii ani, devine o tradiție viabilă, dar în același timp și o perspectivă de aprofundare a spiritualității autohtone, de promovare, de perpetuare a tezaurului popular. Intenția folcloristului T. Colac de a aduna pe filele unei cărți un florilegiu de cîntece populare auzite și interpretate la festival, este cît se poate de semnificativă, aceasta constituie de fapt, „minunea”, pe care autorul ei o sesizează, din frînturile doinite ale strămoșilor, [1, p.3], un amalgam de gânduri, sentimente, trăiri sufletești perpetuate prin timpuri și generații ca să capete o stralucire nouă, inconfundabilă. Astfel, cartea **La vatra doinelor** de T. Colac, devine o expresie „a spațiului matrice” [2, p. 124], axat pe filonul creativității populare, unde s-a condensat bogăția de gândire și simțire românească, înțelepciunea poporului, concepția despre perenitatea mitului său existențial.

Receptată drept o „enciclopedie poetică nescrisă a vieții poporului” [3, p. 158], doina populară se manifestă prin niște trăsături tipologice individualizatoare, constituie o oglindă a vieții spirituale de epocă, este expresia trăirilor, aspirațiilor, frămîntărilor omenești, avînd drept resort de bază umanismul, promovarea principiilor estetice ale spiritualității autohtone. Prin doină, și-a găsit expresie un bilanț al sensibilității populare, care amplifică de pe poziția unor noi criterii valorice căutările de fond și formă transfigurate simultan prin elemente de viziune, are loc lărgirea orizonturilor estetice din

LA VATRA DOINELOR:

momente de regăsire sufletească

sfera inspirației general-populare, vizează noi dimensiuni în percepția estetică a lumii. „Provenind dintr-un filon muzical-poetic ancestral, așa cum accentuiază T. Colac, marcată profund la origini de caracterul psihosomatic al populației băștinăse prin componente izvorîte direct din ambianța mediului folcloric de obîrșie, cum ar fi repertoriul poetic, structurile formale, stilul interpretativ, aria de circulație a unor anumite imagini poetice, precum și formulele ritmico-melodice și intonaționale specifice, emisia vocală corespunzătoare exprimării unor stări de o infinitate pronunțată, dragostea și dorul pentru persoanele dragi, bucuria vieții în diverse ipostaze sau necazul și revolta socială, atașamentul față de splendorile mediului geografic și natural ale meleagului natal-doina este considerată drept simbol al spiritualității populare, mărturie a arhăității și continuității poporului nostru.” [4, p. 5]

Neîntrecute frumuseți, imagini de o autentică măiestrie artistică, pierle de adevărată inspirație-toate acestea au fost înscrise în piatra rară a cuvîntului, pentru a da glas unor rostiri lăuntrice sfîșietoare condensate în textele propuse spre audiența publicului. T. Colac a dat dovadă de o cronologizare fidelă a evenimentului, înregistrînd cu meticulozitate atît comunicările participanților la simpozion, ce si-a desfășurat lucrările sub genericul **Doina**. **Din strămoși pînă la noi**, cît și prin prezentarea unor texte de doine populare intonate de interpreți veniți din toate colțurile republicii.

De subliniat, la elaborarea volumului respectiv T. Colac depășește simpla abordare informativă a evenimentului descris, autorul încearcă să raporteze fenomenul doinei în ipostază de specie fol-

clorică „la întregul sistem cultural tradițional”, să-l încadreze în contextul unor „experiențe artistice fundamentale.” [1, p. 29]

Merită atenție, materialul factologic deosebit de bogat, alături de rezumatele comunicărilor participanților la simpozion, mai figurează, în același timp, confesiunile mai multor rapsozi populari și interpreți de doine, „un caleidoscop de talente”, [1, p. 31] după expresia lui C. Rusnac, directorul festivalului, aceștea venind cu cîntecele lor de acasă și prezentînd în fața juriului diverse melodii populare, exprimînd în felul acesta ideea despre complexitatea spiritului popular, așa cum mărturisea la timpul său bardul de la Mircești:

Doina zic, doina suspin.

Tot cu doina mă mai țin.

Doina cînt, doina șoptesc

Tot cu doina viețuiesc.

(V. Alecsandri, **Doina**)

Este relevantă ideea de a plasa în lucrarea respectivă și unele scrieri poetice, care după sugestia autorului denotă „starea de doină”, adică de revigorare estetică prin corelarea elementului livresc cu cel tradițional-folcloric. De la cunoscuta **Doină** eminesciană pînă la **Doina** lui Gr. Vieru, alcătuitorul cărții, parcurge un itinerar spiritual ca să dezvăluie „melancolia nici prea grea, nici prea ușoară” a unui suflet care suie și coboară, pe un plan ondulat indefinit, „sau dorul unui suflet care vrea să treacă dealul ca obstacol al sorții și care totdeauna va mai avea de trecut încă un deal. Sau duiosia unui suflet care circula sub zodia unui destin ce-și are suișul și coborîșul, înălțările și cufundările de nivel, monoton și fără sfîrșit.” [2, p. 85]

Versul lui Gh. Vieru „Vestește-l mamă, pe Dumnezeu / Că am

murit!” are tangență cu frământările sufletești ale omului în dramatica sa contemplare lăuntrică, el transpare în conformitate cu anumite resorturi de percepție lirică a spiritului autohton, survine din substraturile adânci ale doinirii populare. Această „emoție material sufletească a individului” [2, p. 222], pe care T. Colac o numește „stare de doină” amplifică viabilitatea geniului popular pînă la dimensiunea sufletească a trăirii, determină imboldul spre niște meditații profunde despre curgerea timpului și viabilitatea sentimentelor umane, despre dăruire și generozitate. T. Colac a găsit cheia „de desferecare” a unor zăcăminte folclorice autentice, pentru a raporta simțirea trăită la miracolul inspirației populare, prin proiectarea unor stări lirice de sorginte eminesciană. Prin doină se încearcă o anumită modalitate de comunicare ontologică, de subordonare față de anumite legități de influență universală.

„Doina doinelor” este o imagine generalizatoare, ea semnifică caracterul perpetuu al vieții, al mișcării, evoluției, vedem o aprofundare metaforică a sufletului românesc, a resorturilor sale existențiale:

*Și asta-i doina doinelor.
Doine de drag și de dor,
Doine din bătrâni lăsate,
Hai, doine și iar doine.*

(Gheorghe Turda,

Asta-i doina doinelor)

Un element indispensabil prezent în doinele noastre populare, precum și în celelalte grupuri tematice ale cîntecului liric constituie metafora dorului, una din imaginile cheie ale artei noastre tradiționale. Mesajul comunicat din materialele poetice incluse în cartea **La vatra doinelor** de T. Colac, se reconstituie din interior, anume, datorită stării de dor, unde în plan concret-senzorial are loc condensarea tuturor sentimentelor și aspirațiilor umane. Poetizarea dorului, în multe din scrierile noastre populare, întrevide niște criterii sigure de evaluare estetică, de promovare a unor valori și atitudini preluate din experiența poporului, din tezaurul bogăției sale spirituale, așa cum sublinia Ion Coteanu atunci cînd se referea la vibrațiile sufletești ale rapsodului anonim care „și-a asemănat dorul cu florile, pădurile, holdele, snopii

de grîu, cu luna, pîraiele, izvoarele, albinele”, precum și „diverse obiecte simbolice”. [5, p. 169] Așa cum sesizăm din lectura mai multor texte folclorice din volum, înțelesul particular al dorului este extins pînă la unele generalizări artistice ale realității, este „dorul de lumea toată”, ce exprimă un crez filosofic rostit cu demnitate și convingere, încadrat în modulațiile codului estetic al poporului.

Văzut stilistic, motivul dorului prefigurat în doinele noastre populare, transpare drept o stare plenipotențiară, care însuflețește virtuțile creatoare ale omului, și inspiră optimism și sete de viață, confirmă tendința lui nemijlocită de a se desăvîrși prin dragoste și crezămînt. Metafora dorului se contopește cu lumina lăuntrică a unui suflet îndrăgostit de viață, dezvăluie o complexitate de sentimente, trăiri, revelații interioare, care generalizează universul trăirilor populare, ne orientează spre contemplarea tuturor labirinturilor firii umane. Autorul cărții a reușit să selecteze niște texte folclorice inedite, de unde receptăm un dor nesfîrșit de viață, un crez filosofic rostit cu demnitate și convingere, încadrat în modulațiile codului estetic al poporului. Prin metafora dorului se are în vedere caracterul perpetuu al vieții, al mișcării, evoluției, vedem o codificare a sufletului românesc, ideea fundamentală asupra unui concept existențial. **Doina Prutului** este „lacrima românului” și are legătură cu mitul mioritic al dorului de țară, de plaiul natal. Neliniștea lăuntrică a geniului popular survine din drama înstrăinării, redată metaforic printr-o serie de imagini și sugestii poetice oximoronice, care în contextul semnalat mai exprimă nealterarea ideii de țară și neam, este răvășirea dramatizată a unui cosmos marcat de dramele timpului istoric.

*Prutule întunecat,
Mal cu plîns amestecat,
Tu desparți ca un dușman
Moldovean de moldovean.
Of, Prutule,
Peste Țara cea Ștefană
Tu desparți de la Carpați
Pînă-n vale la Galați
Grai de grai de la o mamă
Și la nimeni nu dai seamă.*

Of, Prutule [1, p. 95]

Nostalgia sacrului revendică dorința de revigorare, de revenire la „matricea stilistică” originară, în „Țara cea Ștefană”, idee concretizată într-un larg spectru de expresie. De aici survin diferite incursiuni lirice despre îndeletnicirile zilnice ale oamenilor, pe care T. Colac le mai numește și „cîntece plugărești” [4, p. 7], acestea fiind cîntece despre meleag și iubire, care în viziunea poetului anonim ating dimensiunile baladescului.

*Colo-n vîrful codrului
Cîntă puiul cucului,
Cîntă dorul dorului,
A-u-u-u-u, a-u-u-u-u, au*

[1, p. 100]

Dorul de codrul verde își găsește concretizare pentru poetul anonim prin tendința nemijlocită de a doini la nesfîrșit, a-și confirma existența, chezașia, vitalitatea, a venera strămoșii, a iubi oamenii și meleagul. Este un cîntec continuu al sufletului izvorît din deplina îngemănare cu frumusețea strădaniei umane, a unei etnii multiseculare zămislite în pledoariile sale poetice. Textele folclorice selectate și incluse în culegerea **La vatra doinelor**, reconstituie resorturile spirituale a unui suflet îndrăgostit de viață, unde totul este perceput drept o jubilație a dorului, a împlinirii lăuntrice, o celebrare a fertilității universale și revelațiilor existențiale. Așa cum ne sugerează mai multe materiale de investigație etnofolclorică, doina exprimă nostalgia cristalizată în ireversibilitatea fenomenelor din natură, se manifestă prin niște incursiuni lirice despre curgerea timpului și statornicia sentimentelor omenești, scoțînd în evidență o axă conceptual-artistică de profunzime înscrisă pe linia orientării tradițional-folclorice. Îndemnul unei cercetări nemijlocite, „cu multiple obiective, impunînd în prim-plan contactul viu cu mediul folcloric” [6, p. 44], idee enunțată de T. Colac la cea de-a doua ediție a **Festivalului Doinelor** se manifestă prin tendința de a redescoperi în arta interpretativă tradițională noi dimensiuni a cunoașterii umane, a deschide perspective novatoare în studierea creativității populare. Argumentul pentru promovarea și valorificarea speciei folclorice în cauză este privită la nivelul cercetării tipologice fundamentale „sub aspect gnoseologic, estetic și cultural în

genere” [6, p. 44]. La cea de-a doua ediție a **Festivalului Doinei**, punctul culminant al manifestării a constituit prezența invitatului special, interpretul Gr. Leșe (București), care s-a referit, în special, la arta horitului sau „horea de grumaz” din Țara Lăpușului concentrată, în special, în zona folclorică transilvană.

Arheologia muzicală condensată în horile lui Gr. Leșe amintesc în subtext de tristețea luminoasă a unor cîntece străvechi, a doinelor din spațiul etnocarpatic, de unde survine identitatea lor în spiritul unor reprezentări și particularități estetice specifice. Acordurile vibrante ale melosului popular asigură funcționalitatea estetică a speciei doinei, marcată fiind de o modalitate specifică de percepere a lumii, de o viabilă conștiință estetică, ilustrată sub forma unor incursiuni lirice în dezvoltarea epică a temelor generale de modul de viață a colectivității, prin „încărcătura de sensuri” [7, p. 31] și puterea lor de contaminare cu niște vibrații coplesitoare, ce parvin din spontaneitatea vocabulei folclorice. Continuitatea între cele două volume **La vatra doinelor** de T.

Colac și **Doina, identitate, destin, valorificare**, ediție îngrijită deja de V. Ghilaș, se manifestă prin aceleași orizonturi de receptare artistică, prin necesitatea cunoașterii mai profunde a spiritualității poporului condensată în vibrațiile nostalgice ale cîntecului liric. Preocupat de aspectele fundamentale ale esteticii populare, cercetătorul T. Colac dovedește prin exemplul personal adeziunea la un sistem de valori veritabile, unde fenomenul doinei va rămîne și în continuare în sfera preocupărilor sale științifice drept un imbold generator de revelații lirice, de valori perene, un domeniu viabil, în continuă resurrecție și evoluție. Iar cei care s-au consacrat muncii de valorificare a tezaurului autohton, așa cum a demonstrat-o din plin T. Colac, după cunoscuta remarcă a lui V. Alecsandri, „nu sînt decît revelatorii maieștri ai poeziei popoarelor concentrată în sînul lor” [8, p. 9].

Note:

1. T. Colac. La vatra doinelor. Festivalul doinei, ediția I, Chișinău, Radio-Moldova, 2012, Chișinău, Editura Grafema Libris, 2013.
2. L. Blaga. Trilogia culturii. București, E.P.L.U., 1969.
3. M. Pop. Folclor românesc. Texte și interpretări. București, Editura Grai și suflet, 1998.
4. T. Colac. Nistrule, apleacă-ți malul...Folclor poetic din Transnistria. Chișinău, Editura Grafema Libris, 2004.
5. I. Coteanu. O dominantă a liricii populare: dorul. În cartea: Stilistica funcțională a limbii române. București, E.D.P., 1973.
6. Doina. Identitate, destin, valorificare. Festivalul doinei, ediția a II, 2013, responsabil de ediție V. Ghilaș, Chișinău, Notograf Prim, 2014.
7. Ce este cîntecul bătrînesc. Cîntece bătrînești ale românilor. Cîntece istorice. Antologi, introducere, glosar, comentarii: Gh. Botezatu, A. Hîncu, București-Chișinău. Litera Internațional și Grupul Editorial Litera, 2003.
8. V. Alecsandri. Opere. București, Editura Minerva, 1965.

• Text și imagini: **ION DORU**

ARTA VORBIRII ȘI MĂIESTRIA TINERILOR ACTORI

O adevărată revelație acest test al măiestriei învățeilor clasei de artă teatrală de la Școala de artă „Valeriu Hanganu” din orașul Cantemir. De fapt, avea să remarce înaintea spectacolului - minunată poveste „Cocoșelul neascultător” - profesoara Liana Simcenco, este vorba de un examen la arta vorbirii și măiestria actorului, prezentat de elevii clasei actorie, dar care, anticipăm, și-au jucat rolurile cu brio, ca niște adevărați artiști, culegând aplauzele spectatorilor și laudele direcției instituției, în frunte cu directoarea Virginia Boncev.

În final, doamna directoară avu doar cuvinte de înaltă apreciere pentru protagoniștii spectacolului, atât de reușit decorat și

prezentat cu atâtă ardor, suflet și talent de către actorii începători, ce au avut grijă să-și pregătescă costumele, toate atributele necesare pentru a fascina publicul spectator. Este un bun început, un pas spre lungă și întortocheată cale a măiestriei teatrale, dar la fel este adevărată că, la sigur, mulți dintre micuții care au urmărit cum are tenție evoluarea Cocoșelului, Vulpii, Ursulețului, Motănașului, Lepurașului și Corbului- Poștaș au trăit și un moment emoționant, odorințat de încercășie să ia să în scenă, pentru a „da viață” altor povești îndrăgite, altor piese literare, pentru a bucura publicul spectator.

COPILĂRIA

cea mai frumoasa perioada a vieții

Copilăria este cea mai frumoasa perioada a vieții de care-și amintește cu drag omul matur. Locul unde lumea pare o poveste magică cu zâne și monștri și unde bunicii sunt protectorii absoluți ai copilului care mai face din când în când câte-o trăsnaie.

Copilul trăiește în lumea sa plină de veselie, de jocuri și lipsită de griji. Copilăria ne pregătește pentru viață dar... nu ne lasă niciodată să uităm mirosul de mere coapte din livada bunicilor, laptele cu izul lui dulce și bun, mirosul de pâine coaptă de bunica care ne îmbia de la poartă, calul bunicului mândru și frumos cu care plecam să strângem fânul sau de pățaniile petrecute la bunici în vacanțe.

La Criuleni sărbătoarea a fost una de zile mari, organizatorii au

fost: Consiliul Raional Criuleni, Secția cultură și turism și CRCT „Gr. Sârbu” în colaborare cu Centrul de agrement al elevilor, Direcția generală de educație, Centrul UNIT, Școala de arte, Biblioteca publica orașănească „T. Isac”, Primăria orașului Criuleni. Am dat start acestei zile cu concursul ciclistilor „Ruta copilăriei” responsabili fiind Centrul UNIT, apoi concursul patinelor pe roți. În paralel s-a desfășurat în holul CRCT „Gr. Sârbu” mai multe activități cum ar fi: Master-class-ul în domeniul meșteșugăritului (responsabil Centrul de agrement al elevilor), Victorina literară și concursul „Cel mai activ cititor al anului” (responsabil BPO „T. Isac”), Concursul desenului pe foi și master-class-ul cu instrumente muzicale și mici prezentări artis-

tice (responsabil Școala de arte). Spectacolul de sărbătoare „Lie, Lie Ciocârlie”, care a avut loc în incinta CRCT „Gr. Sârbu” a început la ora 10.00, cu salutul clovnilor: Bonbonică și Zăhărică. În spectacol au evoluat discipolii CRCT „Gr. Sârbu”, Centrului de agrement al elevilor și Școlii de arte. Fiecare copil participant al spectacolului a primit, chiar din scenă, dulciuri din partea Secției cultură și turism. Ciresica de pe tort a fost surpriza din partea președintelui r. Criuleni dl Vitalie Rotaru invitându-l pe Adrian Ursu și oferindu-le copiilor cele mai deosebite emoții. Aceste clipe au fost savurate și de bune și părinții copiilor. Spre final au fost făcute totalurile concursurilor desfășurate pe parcursul zilei, copii primindu-și premiile bine meritate. Tradiționala surpriză dulce (înghețata) și de data aceasta a fost adusă copiilor la timp și oferită acestora din partea primăriei or. Criuleni. Sărbătoarea nu sa finisat aici pentru ca, în continuare, copii au fost așteptați cu un șir de surprize din partea PLDM-ului pe Piața, Ștefan cel Mare, or. Criuleni. Toți copiii ar trebui sa aibă o copilărie liniștită, plină de culoare, veselie și aventuri minunate. Copilăria este vârsta frumuseții sufletești.

• VALENTINA BOBEICO, șefa Secției Cultură și Turism

FESTIVALUL – CONCURS NAȚIONAL

Folclorul copiilor — ediția a II-a

În ziua de 7 iunie a.c., în casa de cultură din s.Hârtopul Mare s-a desfășurat ce-a de-a II-a ediție a Festivalului-concurs național „Folclorul copiilor”, care a avut ca scop cercetarea, valorificarea și promovarea tezaurului folcloric practicat de copii și stimularea activității ansamblurilor folclorice de copii din republică. De ce în satul Hârtopul Mare? Pentru că formația folclorică de copii „Băștinașii”, conducător artistic Lidia Stavilă din această localitate a luat premiul mare la ediția I, care s-a desfășurat anul trecut în or. Ungheni, iar conform regulamentului ediția următoare a festivalului se desfășoară în localitatea învingătorilor.

Festivalul a fost organizat în colaborare cu Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, Secția cultură și turism a Consiliului Raional Criuleni și primăria comunei Hârtopul Mare.

Prezenți la ediția în cauză au fost formațiile folclorice de copii din opt raioane ale republicii (Ungheni, Telenești, Florești, Hâncești, Râșcani, Criuleni, Cantemir și municipiul Chișinău). De data aceasta, cinstea raionului Criuleni a fost apărută de formațiile folclorice de copii „Lăstăreii” din comuna Bălăbănești, conducător artistic Elena Calancea și „Mugurașii” din satul Cruglic, conducător artistic Andrei Ciorbă. Prezenți la eveniment au

fost și meșterii populari din raion. Expoziți în poiana din fața casei de cultură ei au reușit să organizeze și master-class-uri pentru copiii interesați de meșteșugărit.

Lupta a fost mare, căci formațiile au fost bine pregătite, iar în capul mesei a stat folclorul autentic. Juriului (președinte Silvia Zagoreanu, folcloristă, interpretă de muzică populară) i-a revenit un exercițiu complicat. În final lucrurile s-au aranjat în modul următor:

Premiul mare i-a revenit formației folclorice de copii „Pe-un picior de plai” din or. Hâncești, care a încântat nu numai juriul dar și spectatorul cu prezența lor în scenă;

Primul loc a fost îmbrățișat de către formația folclorică „Iedera” din mun. Chișinău;

Locul doi a revenit formațiilor folclorice: „lăstăreii”

din satul Bălăbănești (Criuleni) și „La stână” din Cantemir;

Locul trei a fost obținut de către următoarele formații folclorice: „Mugurașii” din satul Cruglic (Criuleni) și „Doinița” din or. Ungheni. Învingătorii s-au ales cu diploma Ministerului Culturii și prime bănești, conform regulamentului.

Secția Cultură și Turism a Consiliului Raional Criuleni a înmănat diploma specială și premiul de două mii lei formației folclorice „Băștinașii” din Hârtopul Mare, care au evoluat în recital cu un program artistic deosebit.

Gazda festivalului, primăria comunei Hârtopul Mare, a avut grijă ca fiecare copil prezent în festival să fie servit cu dulciuri, suc și chifle, iar oaspeții de onoare ai festivalului să se simtă bine și onorați de atenție.

• **TATIANA ROMANIUC**, șef-filială Nr. 3

Biblioteca – centru de comunicare

Familia este focul la care ne încălzim o viață. Ce poate fi mai scump decât casa părintească, mama, tata, frații și surorile noastre.

Părinții au grijă de noi din frageda copilărie. Cu mari emoții așteaptă venirea noastră pe lume, cu drag ne aleg numele pe care îl purtăm toată viața.

„Numele-i un lucru sfânt,
O icoană-ntr-un cuvânt.”

Cuvintele acestea ale poetului Vasile Romaniuc au devenit genericul cafenelei literare petrecută la filiala BMB „E. Coșeriu” din orașul Bălți pe 15 mai de Ziua Internațională al Familiei. Activitatea a fost organizată în cadrul programului „Să vorbim, să discutăm despre...” și a fost acceptabilă în această zi și în acest local,

biblioteca fiind un spațiu de comunicare.

Copiii clasei a II-a „A” a gimnaziului „A. I. Cuza” (profesoară-Leiba Victoria) și părinții lor au aflat multe lucruri interesante din istoria prenumelor și numelor de familie. Poeziile și cântecele, diversele concursuri la care au participat copiii împreună cu mamele, bunicile lor au înviorat nespuse de mult activitatea.

Toți au fost satisfăcuți pentru că a fost vesel, atractiv, distractiv, amuzant, cognitiv. E bine când cei dragi sunt alături de noi. Copiii, mai ales, trebuie să simtă dragostea, susținerea, respectul din partea celor apropiați. A fost o idee foarte bună de a organiza la bibliotecă o asemenea activitate.

„Nimic nu se uită sub semnul unei Cruci”, căci „Vremea trece, vremea vine...”

Sa stins lumânarea poetului – tribun Grigore Vieru, care ne-a lăsat un tezaur inestimabil, speranța marilor noastre împliniri naționale, devenind, prin aceasta, cheie de boltă a neamului românesc. „Un mort plâns de mulțime mai poate schimba în lumea asta”, spunea el profetic. Dar pentru a schimba, trebuie să luptăm în fiecă clipă, fiind înarmați inclusiv cu opera viereană, cu sufletul de copil al poetului.

În ajunul zilei de naștere a poetului Grigore Vieru la biblioteca publică raională „Valeriu Matei”, a avut loc serata de omagiere a Poetului Lacrimii, Durerii, Cărușului și al Bărbăției neîngenunchiate, unul din cei mai sensibili condeieri al neamului, opera căruia ne adună mereu sub semnul Maternității, Luceafărului, Nemuririi valorilor perene. Sunt câțiva ani de când poetul nu-și mai așteaptă oaspeții de ziua Domniei Sale, dar aceștia vin să-i adreseze următorul mesaj: „Numele tău e și numele meu, e și numele nostru, e numele Basarabiei, al Bucovinei, al României întregi. Rugăciunile pentru mama, pe care le-ai rostit cu lacrima sufletului, sunt și ale mele, ale noastre, ale mamelor ce duc dorul copiilor cărora le-au dat viață. Mă bucur că «Steaua de vineri» ți-a luminat chipul, ți-a luminat sufletul plin de răni de cuvinte, ce ne luminează calea prin noaptea durerilor și a visurilor neîmplinite. Izvorul și clipa s-au cutremurat la trecerea ta în neființă. «Strigat-am către tine» și simțeam cum «Rădăcina de foc» a poeziei tale îmi pătrundea întreaga ființă. Și așa va fi «Acum și în veac», pentru că «Hristos nu are nicio vină». Pentru că are «Taina care mă apără»”.

Decorul – portretul poetului, o masă acoperită în stil național, o vază cu flori și expoziție de carte au întregit activitatea propriu – zisă din sala de lectură a bibliotecii, la care au participat elevii claselor a XII-a de la liceul „M. Eminescu” din oraș, dirijați de profesoara de limba română dna Aliona Lisevici, au mai fost prezenți lucrători ai Direcției cultură, profesori de la școala de artă din oraș precum și oameni din localitate.

Moderatoarea activității Lidia Zmeu a vorbit despre literatura existentă în bibliotecă referitor la poet. A fost prezentată cartea „Omul duminicii”, o ediție îngrijită de soția poetului Raisa Vieru, cu sprijinul Ministerului Culturii, apărută la editura „Pрут Internațional”, 2014, la Chișinău. Apoi cei doi prezentatori Izabela Cojocar

• **LIDIA ZMEU**, BPR, Leova

și Ana Pușnei au trecut succint în revistă activitatea poetului Grigore Vieru. Pe parcurs răsunară versuri citite de elevi: „Formular”, „Vreau să te văd”, „Cămășile”, „Mamă, tu ești”, „Limba noastră” ș.a. Asistența a privit câteva videoclipuri, de exemplu cântecul „Floare micșunea” interpretat de însuși Grigore Vieru împreună cu cântărețul din România - Fuego, „Nu am moarte cu tine nimic”, „Scrisoare către Vieru”, „Legământ”, „In memoriam lui Grigore Vieru”.

Spectacolul a fost întregit cu medalionul muzical pe versuri viene interpretat de șefa oficiului artă dna M. Corotaș și cititoarea activă a bibliotecii Natalia Trofim, după care elevii de la școala de artă dirijați de profesoara Svetlana Bogorad au glăsuț cântecele: „Răsai”, „Reaprindeți candela”. Cântecele „Ochii mamei” interpretat de elevul școlii de artă Cătălin Gheorghită a emoționat publicul. După ce prezentatorii au mărturisit meritele poetului Grigore Vieru, a fost recitat „Testament” - ul, a urmat poezia „Moartea lui Vieru” de N. Dabija. Activitatea a fost încheiată cu un recital de poezie dedicat poetului, prezentat de copiii de la clubul „Miorița” ce activează la biblioteca publică raională, diriguți de bibliotecara Tamara Leon. La încheiere moderatorul activității i-a îndemnat pe participanți nu doar să-l sărbătorim, dar și să citim opera lui Grigore Vieru, deoarece cartea nu-și va pierde importanța de adevărată sursă de cunoaștere. Scopul nostru este să păstrăm și să promovăm aceste valori naționale, spirituale. O astfel de întruchipare excepțională a fost acest poet, acest om cât o lacrimă în rostogol pe obrazul planetei. Un asemenea poet rămâne-va, suflet în sufletul neamului său”.

Creația sa va rămâne mereu o creșă pentru prunci, o școală pentru copii, o călăuză pentru tineret, îndemnuri spre mai bine pentru maturi și o alinare pentru cei bătrâni. Este mai mult decât un poet, el este un destin” — simbolul neamului nostru.

Grigore Vieru

POETUL MIRESMELOR și durerelor pământului

• Dr. ION BURUIANĂ

O INTELIGENȚĂ SCLIPITOARE — FOLCLORISTA **LILIA HANGANU**

(10.06.1955 — 26.07.2005)

LiliaHanganu

La 10 iunie, buna noastră fostă colegă de muncă, doctorul în filologie Lilia Cosma-Hanganu ar fi împlinit 60 de ani. Ar fi împlinit..., dacă o boală cumplită n-o răpea dintre noi acum aproape zece ani.

S-a născut în satul Sofia, raionul Drochia, într-o familie de pedagogi.

În anul 1972 a absolvit școala medie din localitate cu medalie de aur.

Deșteaptă, talentată, visătoare, mai având până la aceasta și o anumită experiență de corespondentă voluntară la ziarul raional, a considerat că vocația ei este jurnalistica, devenind în același an studentă la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Chișinău, Secția Ziaristică.

Peste un an, însă, fiind eminentă la învățătură și aici, i s-a propus să-și continue studiile la prestigioasa Universitate de Stat *Kliment Ohridski* din or. Sofia, Bulgaria.

În anul 1978 absolvă cu eminență Facultatea de Filologie, specialitatea *Limba și Literatura Bulgară* a acestei universități, fiind înalt

apreciată de profesorul și conducătorul științific al tezei ei de licență, reputatul savant-literat și folclorist, academicianul Petr Dinekov.

Revenită în Moldova, a lucrat un timp ca translatoare la Asociația **Inturist** din Chișinău, iar apoi – colaboratoare la Muzeul Republican de Literatură *Dimitrie Cantemir*, azi – *Mihail Kogălniceanu*. Aici își și descoperă adevărata chemare – cea a cercetării.

Între anii 1989-1992 este doctorandă la Institutul de Etnografie și Folclor al AȘM, iar după aceasta – cercetător științific la Sectorul de Folclor al aceleiași instituții.

A făcut o impresie bună chiar de la primul ei articol științific, scris încă pe când era colaboratoare la muzeu – „Bogdan P. Hasdeu și bulgarii” (*Nistru*, 1989, nr. 9, p. 146-151).

Pe parcurs, s-a impus ca o cercetătoare serioasă prin publicarea mai multor articole în culegeri și reviste de profil de la noi și din alte părți, preponderent pe tema relațiilor etno-folclorice româno-bulgare, prin participarea activă cu comunicări interesante la diverse conferințe și simpozioane științifice, colaborarea cu mass-media ș. a.

După o muncă asiduă de ani de zile, sub conducerea doctorului habilitat în filologie Nicolae Băieșu, la 28 februarie 2003 susține cu brio teza de doctor în filologie, cu tema *Subiecte, motive, imagini comune în folclorul epic al românilor și bulgarilor* – o primă cercetare de acest fel la noi.

Lucrarea a fost înalt apreciată de doctorul habilitat în filologie, profesorul moscovit de origine basarabeană, eminentul folclorist Victor Gațac, membru corespondent al Academiei de Științe a Rusiei, membru de onoare al AȘM, primul referent oficial la susținerea tezei de doctorat; de Grigore Bostan, doc-

tor habilitat în filologie, membru de onoare al Academiei Române, profesor universitar, șef de catedră la Universitatea de Stat din Cernăuți; de doctorii în filologie Grigore Botezatu, Dumitrinca Dimitrova (Bulgaria), de doctorul habilitat, profesorul universitar Alexandru Burlacu ș. a., care au subliniat pregătirea teoretică temeinică a autoarei, erudiția, nivelul înalt de profesionalism, exigența, meticulozitatea, profunzimea cercetării, bogăția informației, bibliografia ș. a.

Nu peste mult timp după aceasta însă, din motive grave de sănătate, zborul înalt al cercetătoarei n-a mai putut continua. Cu toată dragostea ei imensă de viață și frumusețea planurilor de creație, boala năprasnică, necruțătoare, n-a vrut să știe de nimic...

În anul 2008, prin admirabila străduință a surorii Violeta și a familiei folcloristei, lucrarea fostei noastre kolege a fost editată. La lansarea ei, în septembrie 2008, la filiala Bibliotecii Naționale pentru copii *Ion Creangă* din clădirea Teatrului Republican de Păpuși *Licurici*, s-au spus o mulțime de cuvinte frumoase.

Din nefericire, autoarea monografiei nu s-a mai putut bucura de impresionantul eveniment, cât și de aprecierile elogioase ale celor prezenți: rude, foști colegi, prieteni ș. a.

După cum menționează în prefața cărții – **O folcloristă pasionată** profesorul Nicolae Băieșu, „Editarea postumă a lucrării „Subiecte, motive, imagini comune în folclorul epic al românilor și bulgarilor” este nu numai o frumoasă amintire despre folclorista, omul de omenie Lilia Hanganu, dar și un aport substanțial la filologia românească și cea bulgărească” (p. 4).

Este de menționat faptul că cercetătoarea a fost și un bun pedagog.

Între anii 1996-1999 a predat,

prin cumul, cursul *Literatura bulgară contemporană* la Facultatea de Filologie a Universității Pedagogice *Ion Creangă* din Chișinău (grupele alolingve), a fost președinte al Comisiei pentru examenele de admitere la specialitatea *Limba și literatura bulgară*, de mai multe ori – președinte al Comisiei pentru examenele de licență, precum și conducător științific al tezelor de licență la Colegiul Pedagogic *Kiril și Metodiu*, azi – Universitatea de Stat *Grigore Tașblac* din Taraclia.

De o valoare aparte a fost Lilia Hanganu și ca om.

Trecând prin multe, ca orice persoană a avut și probleme, necazuri, dificultăți, dar, cu răbdare, înțelepciune, prin muncă, tărie, încredere în sine, le-a depășit.

Ceea ce-o remarcă era cumsecădenia, puritatea morală, înțelepciunea, acuratețea, modestia, onestitatea, corectitudinea, omenia ș. a. Agreabilă, organizată, muncitoare, exigentă, conștiincioasă, responsabilă, dar și realistă, constructivă, optimistă, binevoitoare, impunea respect. Era o fire aleasă. Citită, profundă, rafinată, spirituală.

Vorbea și scria frumos. Iar cei care au cunoscut-o mai bine spun

că și cânta excelent. Poseda la perfecție arta comunicării. Era un om de atitudine. În afară de cunoașterea desăvârșită a limbilor maternă și bulgară, știa bine limbile rusă și engleză.

Pentru toate acestea se bucura de multă simpatie.

Într-un cuvânt, colega noastră Lilia Hanganu a fost un om deosebit. Frumoasă la chip și la suflet, era o bună prietenă, un cercetător zelos, o mamă minunată, o adevărată luptătoare (Claudia Partole// *Literatura și arta*, 2 iunie 2005, p. 8), o mare erudită (Efimia Țopa// *Literatura și arta*, 23 aprilie 2009, p. 5), era o Doamnă cum sunt puține.

În plus, ea a fost și o individualitate puternică, un caracter.

Despre înălțimea intelectuală, voința excepțională, curajul neobișnuit și demnitatea exemplară a acestei femei ne vorbesc și poziția, prestanța ei după aceea neagră zi de 13 martie 2000, când, cutremurată, și-a aflat groaznicul diagnostic, dar și lupta acerbă pentru viață după operația din 27 martie al aceluiași an și de pe tot parcursul tratamentului pe care l-a urmat.

Să știi că ți-au rămas de trăit zile numărate, că orice clipă ți

poate fi ultima și, în ciuda cruzimii întâmplării și a pronosticului lipsit de orice speranță al medicilor, să sfidezi starea de fapt, să te mobilizezi totalmente și să-ți duci la bun sfârșit teza de doctorat, s-o susții în mod remarcabil, ba și să-i mai ajuți, să-i încurajezi și pe alții aflați la greu este, în viziunea noastră, un caz aproape de necrezut, unic în felul său, ieșit din comun, o adevărată lecție de bărbăție și eroism, demnă, de rând cu altele, asemănătoare, să fie inclusă în vreo creștomatie specială de modele de comportament ale unor oameni în situații limită.

În afară de folclorică, de la un timp o pasiona mult și studia intens astrologia. Fiind în floarea forțelor de creație, avea de gând încă foarte multe să facă.

Și-a înfruntat suferințele cu tărie, inteligență și demnitate până în ultimele clipe de viață.

Deși destinul a fost cu ea atât de nedrept, prin tot ce a reușit să realizeze în scurta sa viață, mult regretata noastră cercetătoare Lilia Hanganu ne-a lăsat o amintire dintre cele mai frumoase și ca specialist, și ca om, prin aceasta meritând din plin să fie pomenită de bine ori de câte ori va fi o așa ocazie.

• ION DOMENCO

TRECEA FANFARA MILITARĂ.

În satul Vadul lui Isac din lunca Prutului, de unde-și trag obârșia un șir de mari artiști ai cântecului și dansului popular, activează de mai mulți ani o fanfară. Inima și sufletul acestui colectiv este Clim Zgardan, un mare entuziast, împătimit de frumos, un bun continuator al tradițiilor seculare din sudul republicii. Dovadă sunt și discipolii dumnealui - clarinetistul Sorin Zbarea, membru al orchestrei profesionale „Folclor”, Aurel Macovei, orchestra simfonică din Timișoara ș.a.

Vadul lui Isac, sat vechi și pitoresc de pe malul Prutului, la sud de Cahul, a dat lumii artistice a țării o întreagă pleiadă de maeștri în artă, precum sunt Sandri Ion Șcurea, Liubomir Iorga, Vasile și Elena Iorga, Ion și Vasile Păcuraru, Ion Furnică, Costică Șeremet și atâția alții, care au dus hăt departe faima de veritabili interpreți ai cântecului și dansului popular, concertele, compozițiile și peliculele ce le aparțin constituind o adevărată carte de vizită a poporului nostru.

Pe acest fundal se înscrie de minune și activitatea artistică de amatori, desfășurată la Vadul lui Isac chiar și în condițiile deloc ușoare pentru cultura de la sat în

prezent. Deja al doilea deceniu activează aici o fanfară pentru copii talentați, pentru elevii școlii de muzică din localitate. Activează, zic, în pofida condițiilor precare, când autoritățile publice locale de nivelul unu și doi n-au posibilități de a susține această activitate atât de utilă și cu perspectivă pentru cultura neamului, pentru viitorul țării. Conducătorul fanfarei, absolventul școlii de iluminare culturală „Elena Sârbu” din Soroca și a Institutului de Stat al Artelor „Gavril Muzicescu” din Chișinău, Clim Zgardan, rămâne optimist vis-a-vis de viitorul formației:

- Majoritatea membrilor formației sunt absolvenți ai școlii de muzică, dar avem grijă, am format deja grupa mică și-i pregătim. Avem rezultate bune, suntem la ureați ai festivalurilor republicane, ai concursurilor de creație, deținem Diplome de mențiune din țară și de peste hotare. Am concertat la Cahul și Cantemir, la Chișinău și Soroca, dincolo de Prut, în județele Galați, Tulcea, am ajuns cu fanfara noastră chiar până și la Paris, pe malurile Senei, pentru vara curentă avem planificat un turneu în Lituania... Da, e greu să formezi și să menții la sat o fanfară, am avut până nu demult mari probleme

cu instrumentele, costumele, care se uzase de-a binelea, dar, slavă Domnului, am beneficiat de susținerea autorităților publice locale de nivelul II, cu suportul cărora am procurat cele necesare, ne mai ajută și părinți copiii, de aceea, rămân optimist, fanfara o vom menține cu orice preț, căci, e foarte bine că acești copii au ales muzica, mai au o ocupație în viață, prea poate, mulți vor deveni muzicieni, asemeni lui Sorin Zberea, Aurel Macovei, atâtor altor instrumentiști cu renume din țară și de peste hotare...

De-a lungul anilor, sub bagheta domnului Clim Zgardan au cântat mulți viitori muzicanți din satele din lunca Prutului. În ultimii ani, și-a concentrat eforturile întru pregătirea viitorilor instrumentiști din Vadul lui Isac. Pentru a deprinde diferite instrumente aerofone vin noi și noi copii, care spun că sunt pe deplin satisfăcuți de măiestria interpretativă, de tactul pedagogic calculat al profesorului lor. Trompetistul Vladimir Romeus, bunăoară, ne spuse sincer că trompeta i-a plăcut de mic copil. Cred că-mi va fi de folos pe viitor. Despre conducătorul nostru ce pot să vă zic? Este cam sever, dar, probabil, așa și trebuie, nu ne prea laudă, dar se bucură, când ne laudă alții... Mihai Mocanu, care cântă la trombon adăugă că dragostea lui pentru muzică, pentru acest instrument e de prin clasa a V-a... Mă bucur, zice, că a devenit cu timpul o pasiune a mea... În neamul nostru muzicanți nu sunt, dar avem dansatori, adică, tot artiști. Multora le place cum cântăm, alții ne invidiază. Personal mă bucur că am călătorit mult, am văzut multă lume. În general, trebuie să vă spun că e foarte interesant, pentru care fapt îi mulțămim mult conducătorului nostru...

Locuitorii satului Vadul lui Isac își amintesc cu satisfacție de timpurile nu prea îndepărtate, când în sat activau numeroase cercuri artistice, la diverse activități artistice participau majoritatea sătenilor, de la mic la mare. În sat - de sărbători și cu alte ocazii - se organizau hore, concerte, evoluau colective artistice din satele megieșe. Astăzi, din păcate, situația s-a schimbat, a scăzut

interesul sătenilor pentru cultură în general și activitate artistică de amatori în special. Este tot mai greu să menții aprinsă acea flacără a culturii la sat, acolo, unde, vorba poetului, s-a născut veșnicia. Aceasta - și de atât, ori, poate, în primul rând - din cauză că în sat există prea puține condiții pentru organizarea și desfășurarea activității artistice. Și totuși, în pofida acestor deficiențe, la Vadul lui Isac mai rămâne aprinsă flacără tradițiilor și obiceiurilor populare, a frumosului și eternului pe pământ. Fanfara lui Clim Zgardan este un exemplu elocvent în acest sens, colectivul fiind participant activ la tradiționalul festival „La vatra horelor bucuriene”, la activitățile organizate de Centrul de creație a copiilor din Zărnești, la concursurile raionale, regionale și republicane a fanfarelor.

Vasile Călin, locuitor al satului, ne relatează cu satisfacție că și copilul dumnealui cântă la trompetă în această fanfară. E plăcut, este un lucru foarte bun, de folos pentru tineret, este și o cultură, o mândrie a noastră. Căci până nu demult am avut în sat multe colective, dar mai toate s-au destrămat. Fanfara există doar datorită entuziasmului, tăriei de caracter a profesorului Clim Zgardan, fiindcă ani la rând nimeni cu nimic nu l-a ajutat, copiii n-aveau instrumente, costume ș.a. Acum e altă rânduială, fanfara e cu adevărat fanfară, precum cânta legendarul Dan Spătaru „Trecea fanfara militară...”.

... Vor trece anii, precum curge năvalnic spre Dunăre Prutul din preajma satului Vadul lui Isac. Dar vor rămâne să dăinuie veșnic melodiile, cântecele populare, doinele, romanțele, valsurile și tangourile pe care le interpretează cu atâta foc astăzi discipolii lui Clim Zgardan, un mare artist, un mare pedagog, pentru care muzica a devenit nu numai o parte a vieții, dar și însăși viața, pe care o trăiește frumos, omenește, din plin împreună cu soția Maria, la fel o amatoare a muzicii populare, cu copiii, cărora le-au altoit deprinderea de a sesiza frumosul din jurul nostru. Or, vine vorba, decât un car de bogăție, mai bine nițel talent.

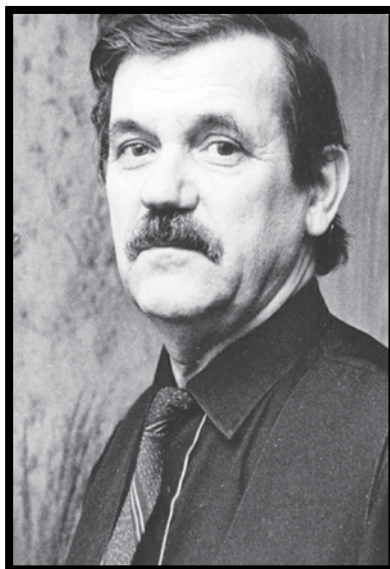
...AR FI IMPLINIT 81 DE ANI...

DR. HAB. NICOLAE BĂIEȘU – IN MEMORIAM

...Am devenit mai săraci cu o **personalitate** și, spre regret, mai bogați cu o **amintire**...

Imi este foarte greu să scriu la trecut despre cel care ne-a fost mai mult timp dascăl și părinte, coleg și prieten, profesorul Nicolae BĂIEȘU. Pierderea este incomensurabilă, atât din punct de vedere al științei la prosperarea căreia contribuia, cât și a omenirii, grație predilecției și abnegației pentru folclor, a frumuseții suflatești pe care o emana.

Cu o rândunică nu se face primăvară, / Nici un copac nu face pădurea, dar o pasăre, un arbore reprezintă componente indispensabile la constituirea universului. Asemeni unui miner, a tot săpat și săpat în înțelepciunea poporului, descoperind noi și noi nestemate, iar înmortalizându-le în cărți și-a adus aportul la valorificarea și educarea prin folclor a generațiilor de tineri, pasionați și ei de patrimoniul cultural național. Setea de cunoștințe, manifestată de învățăcei era răsplătită cu o deosebită afecțiune din partea dascălului. Precum un ram a alimentat și menținut frunzele spiritualității românești. A dat roade enorme îndrumând zeci de generații de studenți, masteranzi, doctoranzi, care îi vor fi veșnic recunoscători

NICOLAE BĂIEȘU

pentru vorba caldă, sfatul înțelept și abnegația manifestată.

Folcloristul Nicolae Băieșu surprinde lumina zilei la 24 iunie 1934 în familia Eugeniei (născută în familia lui Damian Lipceanschi, ucraineni din părțile Hotinului, azi în reg. Cernăuți, Ucraina) și al lui Mihail Băieșu (al treilea copil în familia lui Vasile și a Mariei Băieșu), țărani din nordul Moldovei, satul Caracuseii Vechi, județul Hotin (România), azi în raionul Briceni, Republica Moldova).

În anul 1950 a absolvit școala medie din satul natal, fiind expo-

nent al primei promoții. Între 1950-1955 este elev la Școala Pedagogică din or. Cernăuți, Briceni, Soroca, pe cea din urmă absolvind-o cu diplomă de eminență. Anul 1955-1956 îl aduce în satul de baștină în funcție de învățător de clase primare. Din 1956 se află printre rândurile studenților de la Institutul Pedagogic de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. În 1960 Institutul a fost comasat cu Universitatea de Stat din același oraș, astfel că în 1961 finalizează Facultatea de Istorie și Filologie a Universității de Stat din Chișinău. Ulterior proaspătul absolvent devine în același an laborant la Sectorul de Folclor al Institutului de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a RSSM, suplinind treptat și funcțiile de: laborant superior (1962-1963), cercetător științific inferior (1963-1977), cercetător științific superior (1977-1991), șef al Secției de Studiere a Culturii Populare în cadrul Institutului de Etnografie și Folclor (1991-1999), cercetător științific principal, coordonator al Direcției de Cercetare Folclor Literar în cadrul Institutului de Literatură și Folclor (1999-2009) și, în cele din urmă – consultant științific la Sectorul de Folclor, Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei (2010 – 2015). În anul 1970 obține titlul de doctor în filologie cu tema Poezia moldovenească a obiceiurilor de Anul Nou. Conducător științific – Victor Gațac, iar în 1994 – cel de doctor habilitat (Studiu istoric-comparat al folclorului calendaristic în Republica Moldova și în localitățile românești din Ucraina). La 7 iunie 2015 inima remarcabilului etnolog încetează să mai bată.

Numeroasele titluri definitorii din palmaresul realizărilor sale folclorice: monografiile *Poezia populară moldovenească a obiceiurilor de Anul Nou* (1972), *Folclorul ritualic și viața* (1981); *Sărbători domnești (închinare Maicii Domnu-*

Omagii din partea colegilor de sector: dr. I. Filip și M. Cocieru

lui și Mântuitorului); studiu, culegere de texte folclorice și etnografice (vol. I, 2004; vol. II, 2007); *Tradiții etno-folclorice ale sărbătorilor de iarnă* (2008); volumele *Poezia obiceiurilor calendarice* (1975) și *Folclorul copiilor* (1978) din corpusul *Creația populară moldovenească* (16 volume, 1975-1983); *lucrările colective din seria Editarea folclorului pe zone etnografice* (8 volume,

parte integrantă astăzi a Institutului de Filologie al AȘM.

Criticul literar Ion Ciocanu, pe bună dreptate, menționa că „Nicolae Băieșu demult și-a depășit condiția de specialist, adică el nu este numai un specialist oarecare, ci are vocația înregistrării și studierii folclorului moldovenesc. <...> Bănuim că nu atât Nicolae Băieșu caută poezii, colinde, hăituri, obi-

poezia obiceiurilor calendaristice, folclorul copiilor ș. a. A reușit să studieze contribuția a peste 50 de folcloriști, interpreți de folclor, scriitori etc. la dezvoltarea științei despre moștenirea culturală a unui popor, relevând cele mai importante momente din activitatea folcloristică a acestora. Unele investigații ne definesc perioadele de dezvoltare ale folcloristicii.

Cea mai prodigioasă contribuție a savantului o reprezintă tezaurizarea patrimoniului cultural imaterial din Basarabia, Transnistria și localitățile românești din Ucraina și Federația Rusă. Aflându-se printre colaboratorii Sectorului de Folclor al Institutului de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a RSSM începând cu anii 1961 a investigat sute de localități și documentat mii de creații etnofolclorice.

De la apariția lucrării *Folclor moldovenesc. Bibliografie* (1924-1967) (Chișinău, 1968) și până la ultima *Folclorul copiilor* (Chișinău, 2015) activitatea distinsului etnolog s-a aflat permanent în vizorul criticilor, recenzenților, cercetătorilor filologi etc.

Apogeul activității sale științifice și-l vedea desăvârșit după publicarea celor câteva volume asupra cărora continua să lucreze în ultima vreme (*Obiceiurile și folclorul sărbătorilor de primăvară; Folclorul copiilor* etc.) din cadrul lucrării de prestigiu *Tezaurul folcloric al românilor din Republica Moldova, Ucraina, Federația Rusă*, dar și a cursului universitar *Creația populară*. Avem datoria să nu abandonăm proiectele la care a lucrat renumitul profesor, ca cele inițiate să aibă o continuitate și reflexivitate în viitor și să reușim în acest fel să salvăm ceea ce are mai de preț un popor – creația folclorică.

Ne este foarte dor de scumpul, multstimat și apreciatul profesor și coleg. Viața noastră de zi cu zi se consideră un mare dar de la Dumnezeu. El a avut acest dar și a știut să-l folosească după dorința Preasfântului care i-a călăuzit toate gândurile și activitățile zilnice, astfel încât urma pe care să o lase pe pământ să fie una profundă.

Interviu. Pavel Popa și etnolog Nicolae Băieșu, 4 Martie 2015

1973-2009); cărțile *De-a mijloc: din folclorul copiilor* (1982); *Să trăiți, să-nfloriți: din poezia obiceiurilor calendaristice* (1984) din seria pentru elevi *Mărgăritare* (15 volume, 1981-1985); culegerea *Obiceiurile și folclorul sărbătorilor de iarnă* (*Tipologie. Corpus de texte etnografice și folclorice*) (2014) din proiectul *Tezaurul folcloric al românilor din Republica Moldova, Ucraina, Federația Rusă; antologia Nicolae Băieșu – o viață închinată valorificării folclorului. Omagiu – 80* (2014) și ultima producție *Folclorul copiilor* (2015) din colecția editurii ARC *Cele mai căutate perle folclorice* etc., ne dezvăluie forța vitală și dragostea față de muncă ale renumitului etnolog. Toate aceste publicații (peste 30 de lucrări științifice și didactice [monografii; volume de texte etnofolclorice, cu introduceri, comentarii; crestomații de folclor; manuale ș.a.]; aproximativ 150 de articole-studii în culegeri colective, reviste specializate, enciclopedii; circa 600 de articole de popularizare a științei în ziare, reviste naționale ș. a.) au fost elaborate în cadrul Sectorului de Folclor,

ceiuri vechi ale oamenilor plaiului nostru, cât aceste opere nemuritoare îl caută pe el, ca pe unul dintre puținii (totuși) veghetori la nemurirea capodoperelor izvodite în negura timpurilor de păstori sau agricultori”. Perioada cercetărilor de teren și înregistrării mostrelor din tezaurul nostru național l-au determinat să publice, ca cele investigate să poată fi receptate în lucrări de o reală valoare pentru etnologia modernă. Demersul asupra moștenirii culturale românești prin compararea cu cele ale altor popoare au sporit valoarea științifică a lucrărilor editate de cercetător. Perspectiva respectivă permite relevarea particularităților distinctive ale obiceiurilor și tradițiilor etnofolclorice românești în contextul patrimoniului cultural imaterial european și universal.

Edițiile investigate trasează câteva domenii mari de cercetare ale etnologului: *istoria folcloristicii,*

DUMNEZEU SĂ-L ODIHNEASCĂ ÎN PACE..., IAR NOI SĂ-I CINSTIM MEMORIA, URMÂNDU-I SFATURILE ȘI ÎNMULȚINDU-I FAPTELE NOBILE!

• **MARIA BORTĂ**, șefa BP Costești

Săptămâna Națională a Voluntariatului

Să fii voluntar înseamnă să oferi timpul, energia și abilitățile tale unei organizații caritabile, fără a avea așteptări financiare. Această formă de activitate a luat amploare mai ales în rândul tinerilor.

Săptămâna Națională a Voluntariatului, 2015 „Hai în gașca voluntarilor!”, ediția a IX-a, s-a desfășurat în perioada 11 – 17 mai 2015.

Al 3-lea an consecutiv, Asociația Obștească (AO) Alternativa din satul Costești, raionul

Ialoveni, a fost selectată în calitate de coordonator raional în cadrul Săptămânii Naționale a Voluntariatului.

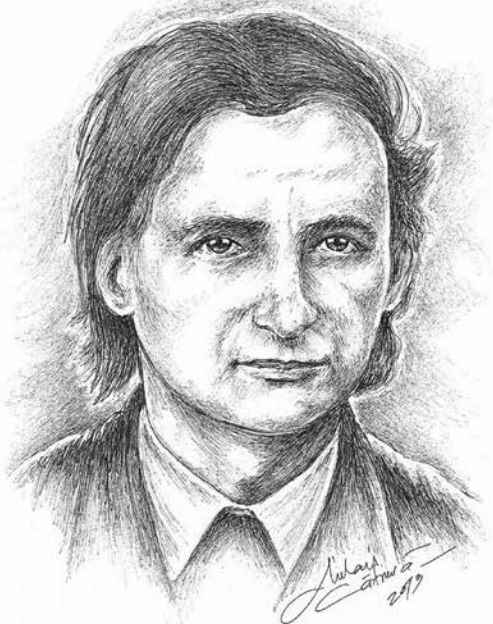
Luni, 11 mai, Săptămâna Națională a Voluntariatului a luat startul în incinta bibliotecii publice Costești. Voluntarii AO Alternativa în colaborare cu Rețeaua de Tineri de Educatori de la Egal la Egal Y-PEER Moldova, au organizat o oră informa-

tivă pentru cititorii bibliotecii, unde au discutat de la egal la egal despre sănătatea reproductivă. În scopul unui început de lecție mai pozitiv, organizatorii au desfășurat câteva jocuri interactive și de cunoaștere, pentru a-i familiariza și a fi mai receptivi la noua informație. Activitatea a avut scopul de a dezvolta tinerilor cunoștințe, atitudini, deprinderi utile de viață și de a-i convinge să își protejeze propria sănătate cu toată responsabilitatea. La sfârșit, tinerii

au primit materiale promoționale și au fost evaluați printr-un joc distractiv, în urma căruia au avut parte de o doză de energie pozitivă! Săptămâna Națională a Voluntariatului, 2015 „Hai în gașca Voluntarilor!”, a continuat cu o nouă activitate. La 13 mai, 2015, biblioteca publică Costești a organizat un atelier cu genericul „Cartea cere ajutor”. În cadrul atelierului, utilizatorii bibliotecii împreună cu voluntarii AO Alternativa, s-au oferit să ajute printr-o mică renovare, cărțile deteriorate din biblioteca, le-au șters cărțile de praf și le-au lipit, le-au aranjat, le-au curățat și le-a oferit o viață nouă pentru generațiile viitoare de cititori, astfel prevenind și o deteriorare mai serioasă. La sfârșit toți au rămas mulțumiți de fapta lor, iar una din elevele implicate, Liliana, a menționat: „Cărțile sunt averea cea mai de preț a fiecărei persoane și e de datoria fiecăruia, să renoveze și să dăruie cel puțin o carte unei biblioteci !”.

• **MARIA SCOARȚĂ**

Poetul DRAGOSTEI, CREDINȚEI și Mândriei Naționale

Cu prilejul anului 2015 – Anul Grigore Vieru – 80 ani de la nașterea poetului, în raionul Briceni au loc un șir de acțiuni culturale. Oameni de bună credință se adună în instituțiile de cultură pentru a participa la serate literare, concursuri, convorbiri, recitaluri de poezie, în cadrul cărora, este omagiat poetul Dragostei și Credinței noastre. Bunăoară, în satul Pererâta – locul de baștină a lui Grigore Vieru, casa de cultură a găzduit un spectacol inedit susținut de Paul Surugiu (Fuego) din România. Compoziția muzicală literară cu genericul „Testament pentru Marele

Vieru” – în recital Fuego, a purtat spectatorii în creația de suflet a nemuritorului poet.

L-au cântat în vers și muzică și consătenii: de la la mic la mare, care au participat la o serată frumoasă organizată de către lucrătorii casei de cultură Pererâta. Este vorba de dna Stela Blajin și dl Corneliu Sava, care și-au adus contribuția, ca seara de suflet să le reușească.

În biblioteca publică și căminul de cultură Larga poetul a fost omagiat printr-un recital de poezie. Iar în biblioteca publică Corjeuți, lui Grigore Vieru, în cadrul unei serate literare, i s-au

închinat poezii – creație proprie, s-au interpretat cântece pe versurile Măriei Sale.

Și dacă în satul Pererâta e în reconstrucție casa-muzeu „Grigore Vieru” – filială a muzeului republican „Mihail Cogălnicianu”, care sperăm, că la finele lui 2015 să fie dată în exploatare, apoi la liceul „Grigore Vieru” din or. Briceni familia Ghețu Arcadie și Rodica din îndemnul inimii și al sufletului au confecționat basorelieful lui Grigore Vieru, care de ziua poetului a fost instalată pe fațada liceului ce-i poartă numele.

O manifestare festivă de amploare a avut loc în incinta centrului de cultură „Casa cărții” din inima Briceniului. „Eu sunt poetul acestui neam” – acesta a fost genericul Festivalului raional de poezie organizat de către Serviciul cultură al Consiliului raional Briceni și biblioteca raională. Au participat peste 60 de admiratori ai operei îndrăgitului poet. Au venit din diferite localități ale raionului: Hlina, Corjeuți, Larga, Pererâta, Cotuieni, Beleavinți, Grimăncăuți, Drepcăuți, Coteala, Colicăuți, Briceni.

„El s-a născut la margine de Prut / Și a trăit la margine de soartă, / Și viscoarele, care l-au bătut / De neam, n-au fost în stare să-l despartă”... răsună cuvintele prezentatorului, ca apoi să ne „vorbească” însăși poetul (de pe disc)

„Tu iarbă tot ai mamă?...”
„Ne-am adunat astăzi să-l omagiem printr-un Festival frumos de poezie. Să-i spunem prin vers, că el este printre noi, că îl iubim cu aceeași dragoste nestăvilită față de verbul matern” – a spus dna Lidia Sorocan, profesoară care personal l-a cunoscut pe Grigore Vieru. Dumneaei a recitat versuri și a interpretat cântecul preferat al poetului „Floare micșunea”.

Participanții au fost repartizați după trei categorii de vârstă la compartimentele: Concursul declamatorilor și Concursul interpreților de cântece pe versuri de Grigore Vieru, concursul a durat câteva ore, care au trecut pe neobservate.

Dumitraș Moraru din satul Pererâta are 11 ani. Este setos nespun de opera viereană. Cunoaște foarte multe poezii. Anume el a și deschis sărbătoarea cu multîndrăgita „Casa mea” ca să ne ducă în satul de baștină a poetului. Apoi a intrat în scenă un grup de copilași de la liceul „Grigore Vieru” din or. Briceni, care au recitat cele mai frumoase poezii ale copilăriei. Dorina Procopișin din s. Grimăncăuți și Sănduța Balan din Briceni, au fost cele mai mici participante (6 ani), dar s-au isprăvit foarte bine. S-au evidențiat și Alexandra Andronic, Mihaela Dulghieru, Ruslana Tatarciuc, Alex Andronic, Alexandra Tomila (Briceni), Alina Lavric,

Irina Burcă, Ilinca Dumitraș, Rodica Andronic (Corjeuți), Stela Blajin (Pererâta) ș.m.d. N-au fost lăsate în umbră poeziile „Limpede ca lacrima”, „Duminică”, „Tu”, „Scrisoare din Basarabia”, „Mama poetului”, „Plaiul meu”, „Cămășile”, „Floarea soarelui”, „Tu știi”, „Mama și feciorul” ș.m.a.

La compartimentul Cântece pe versurile poetului s-au evidențiat în deosebi Alina Grosu din Pererâta, care a interpretat piesa „Pentru ea”, Cristi Carlașuc din Șireuți – „Eminescu”, Nadejda Baraliuc din Tribisăuți – „Cântecul mamei”, Lucia Dănilescu din Caracușenii Vechi – „Părinții” ș.a.

Premiul mare la compartimentul Poezie l-a cucerit Dragoș Coșman, elev la gimnaziul din satul Hlina – „Mama poetului”.

La compartimentul Cântece pe versurile lui Grigore Vieru Premiul mare i-a fost acordat Margaretei Pascaru, profesoară, s. Coteala, care a interpretat „Maluri de Prut”, muzica Ion Aldea-Teodorovici.

Poetul „cu lira-n lacrimi”, bardul de la Pererâta – Grigore Vieru, este omagiat în raionul Briceni nu doar de Ziua Dumisale, dar pe tot parcursul anilor, căci ar fi un mare păcat să nu ne amintim de vorba-i dulce „ca fagurul de miere”, de înțelepciunea și cumsecădenia acestui Geniu.

• **NINA BABIL**, profesor, grad didactic II, Colegiul de Arte „N. Botgros”, or. Soroca

ORA EXAMENELOR

Pentru absolvenții Colegiului de Arte „N. Botgros”, Catedra „Culturologie” e ora examenelor de absolvire – proba practică. Conform planului de studii absolvenții organizează modulul practic în teritoriu în parteneriat cu Secțiile de cultură, autoritățile publice locale, personalități notorii, licee, gimnazii, biblioteci, muzee, instituții preșcolare. Necătând la starea deplorabilă a unor case de cultură și cluburi, absolvenții sunt nevoiți să se acomodeze la situațiile date și să organizeze manifestații de amploare cu o tematică diversă, conținut variat, diferite forme de realizare în localitățile de baștină. Sunt planificate următoarele activități: Concert tematic - „Femeia - flăcără nemuritoare”, s.

Pohoarna, r. Șoldănești SRL Agro; Concert teatralizat - „Avem un drum comun - viața”, s. Suruceni, r. Ialoveni; Activități artistice publice - „Varâncău - vatră bogată”, s. Varâncău, r. Soroca, „Pe câmpul pânzei albe” de ziua națională a iei, s. Rublenița, r. Soroca; Serată-omagiu pădurarilor din Ocolul Silvic Rezina „Druță-Parc”; Activitate artistică publică „Copilărie - puf de păpădie”, grădinița nr.17, or. Soroca.

Recent, la 4 aprilie, în preajma cetății Soroca, la restaurantul cu același nume a avut loc serata-profil „Floarea dorului de trai” dedicată dnei Elizaveta Cojocari, administratoarea restaurantului „La Cetatea Veche”, organizată de Ion Răilean, diplomantul anului IV. Scenariștii și regizorii Ion Răilean fiind implicat în organizarea diverselor activități atât în cadrul colegiului cât și în oraș, raion, republică a reușit să răsfoiască cu multă acuratețe filele calendarului personal al dnei Elizaveta a cărei viață și activitate sunt strâns legate ca flacăra și lumi-

na. La impresionat calitățile deosebite: mamă ideală, manager de succes, este în continuă dezvoltare și învață din orice experiență. Fiind înzestrată cu o inteligență deosebită îmbină în mod miraculos activitatea de administrator cu farmecul poetic propriu oricărei mame.

Bunul Dumnezeu a miruit ființa acestui absolvent cu har, i-a luminat sufletul și i-a așezat drept inimă Frumosul sub toate aspectele. Nu înzădar a reușit să creeze o atmosferă de sărbătoare și o seară de neuitat pentru tot publicul spectator. A dat dovadă de perseverență, istețime, rezistență, calități organizatorice și nu s-a lăsat intimidat de anumite prejudecăți. Mereu este în căutarea activităților de pregătire profesională. Este deținătorul concursului „Misster colegiu”, premiul II la concursul raional „Misster Soroca”, premiul I la concursul „Dragobetele sărută fetele”, se implică activ în activități de voluntariat la Centru de Resurse pentru tineret „Dacia”, la cupa Antreprenoriatului

Rural finanțat de Ministerul Afacerilor Externe prin intermediul Fondului de Asistență Umanitară și de dezvoltare obținând locul II.

Pentru el, viața nu este de fel plictisitoare. Astăzi este misster, mâine clown în fața copiilor bolnavi de cancer de la spitalul oncologic din Chișinău, mai apoi actor la teatrul dramatic „Prometeu” de la palatul de cultură din or. Soroca și tot așa zi de zi își colorează viața cu nuanțe vii.

Consider că absolvenții Catedrei „Culturologie” a Colegiului de Arte „N. Botgros” din or. Soroca au obținut cunoștințe suficiente, abilități și capacități de organizare și conducere a instituțiilor de cultură.

RUGĂM ORGANELE DE RESORT SĂ IA LA „ÎNARMARE” ACESTE MOMENTE ȘI SĂ CREEZE CONDIȚII DE MUNCĂ, SALARII DECENTE PENTRU TINERII SPECIALIȘTI, ALTFEL RISCĂM SĂ RĂMÂNEM FĂRĂ CADRE CALIFICATE PENTRU INSTITUȚIILE DE CULTURĂ.

• **MARIA GÂNDEA**, șefa bibliotecii „N. Titulescu”, or. Ialoveni

Zilele bibliotecii Nicolae Titulescu – sărbătoare a cărții

„Dragii mei, fiți prieteni cu cartea!”
TITUS ȘTIRBU

Din 1995 a devenit deja o tradiție (către aniversarea nașterii lui Nicolae Titulescu, al cărui nume îl poartă cu onoare una dintre cele trei biblioteci din Ialoveni) să organizăm Zilele instituției date, care la cea de a XX-a ediție a invitat publicul iubitor de cultură, carte și lectură.

În răstimpul lui 17-19 martie, curent, au derulat manifestările cu genericul „20 de ani sub semnul Cărții. Ani de istorie, constituire și recunoștință” - oferindu-se tuturor celor prezenți posibilitatea întâlnirii cu distinse personalități ale vieții culturale: scriitori, pictori, tineri poeți, cadre didactice, elevi și, de ce

nu, cu bibliotecarii de ieri și de azi.

Astfel, în prima zi a manifestărilor am mers la cititorii noștri dragi de la școala primară „Ion Creangă” beneficiind de multă ospitalitate grație managerului instituției dna Alexandra Hâncu. În deschiderea manifestării, subsemnata a prezentat un succint

istoric despre activitatea Bibliotecii „Nicolae Titulescu”, după care a urmat sărbătorirea Cărții ca atare ce a captivat publicul cu spectacolul muzical-literar intitulat „Cartea - izvor de înțelepciune”. Îndrumați de către profesoara Tatiana Lapteacru și acompaniați de către dl Gheorghe Matei (profesor de muzică), în scenă au evoluat elevii din cl. a III-a interpretând cântecele: „Cartea-i surioara mea”, „Vine Ion Creangă” și „Cine știe carte, are parte”.

Și pentru că de la un asemenea eveniment nu puteau lipsi scriitorii, l-am avut oaspete drag pe dl Titus Știrbu, poet și prozator pe care îl îndrăgește fiecăru copil pentru sufletul și inima-i deosebită. În desaga sa au încăput multe poezii despre eroi amuzanți, fericita întâlnire producând un efect aparte asupra fanilor săi. Întrebat de unde îi vine inspirația, scriitorul a răspuns că însuși ei, copiii, cu zâmbetul, privirea și fantezia lor îi favorizează scrisul, ideile și subiectele. Apoi micii interpeți s-au ales cu noi cărți și autografe din partea lui Titus Știrbu. Sperăm ca astfel de întâlniri ale autorilor de carte să aibă mereu un impact favorabil asupra cititorilor.

În a doua zi programul manifestărilor a continuat în cadrul Pinacotecii „N. Titulescu”, unde subsemnata s-a referit la importanța acestui edificiu cultural valoros prețuit de toți iubitorii de carte. Au răsunit cuvinte de admirație și recunoștință pentru regretatul Paul Matiu, intelectual notoriu care a stat la baza fondării Pinacotecii respective, ctitor al Bibliotecii date, cel care a fost directorul BJ „Ion Minulescu”, dedicându-și viața culturii românești. Din păcate, la 26 ianuarie 2015, l-am pierdut și pe

pictorul, sculptorul, arheologul și muzeograful Traian Zorzolui. Aceste două personalități de neuitat și-au pus, cu siguranță, umărul și la prosperarea Bibliotecii noastre.

În aceeași zi, la Pinacoteca „Nicolae Titulescu” a avut loc vernisajul de grafică și pictură (metoda pixul) ce a cuprins peste 40 lucrări cu genericul „Penelul magic - 2014” - protagonist - ialoveneanul Grigore Plămădeală. Artistul plastic e deja la al 8-lea vernisaj personal organizat la baștină. Cu această nouă expoziție, a remarcat autorul, „aș vrea să revitalizez acel contact unical ce se stabilește între artiștii penelului și vizitatorii de diferite vârste, dar mai ales între ei și copii, reprezentanții generației de mâine”.

La eveniment au fost prezenți Dumitru Bolboceanu, George Petrea (membri ai Uniunii Artiștilor Plastici din R. Moldova), pictorii Vlad Tudose-Ungureanu, Igor Talmaci, Nina Popescu, Victor Guțu, președintele asociației „Speranța”, Grigore Bogos, discipoli ai școlii de artă (secția pictură) și alte persoane pasionate de frumos.

În a treia zi a manifestărilor (anticipând Ziua Mondială a Poeziei!) a avut loc ședința cenaclului literar „Metafore și timpuri”, care aniversează 5 ani de la inaugurare și a cărui președintă în exercițiu este subsemnata. Au fost prezente poetele Lidia Ungureanu (fondatoare a cenaclului respectiv, președintă de onoare a acestuia) și Nina Schițco-Căpățână (care au susținut un splendid recital cu lucrări de autor), dar și tineri de creație de la toate instituțiile de învățământ din teritoriu, profesori, bibliotecari și alți îndrăgostiți de poezie.

Cenacliștii care muncesc asupra cuvântului ghidați cu multă

dragoste, înțelepciune și cunoaștere a materiei de către profesorii lor de limba și literatura română, dle Tatiana Chiruță, Claudia Bădică, Ana Doschinescu și Ala Cazacu, au recitat în fața publicului texte proprii de ultimă oră, cucerind ascultătorii. Astfel, elevii Ion Cernat, Igori Pânzari, Cristian Neboisea, Evelina Slimovschi, Mădălina Pașa, Doina Silistraru, Milena Chiruță, Nicoleta Moisei, Titiana Dodon, Crina Mocanu și Lada Macovei au fost încurajați să scrie în continuare și de ce nu, să ne întâlnim pe viitor poate și la un surprinzător debut literar.

Au urmat apoi momente artistice cu mostre de folclor din zonă cu tematică de primăvară în viziunea membrilor ansamblului de copii (conducător - condeiera Ludmila Romanciuc-Dudcovschi, semnatară a câteva cărți de poezie și o culegere de folclor). Melodii autentice au fost oferite publicului de către laureații premiului I la festivalul „Steaua Carpaților”, 2015 (Brașov) Băta Ionuț, Băta Stelian și deținătorul premiului special la același festival, Vasile Oancea, după care a concertat și Cătălina Rață – toți elevi la școala de arte din localitate (director dl Gheorghe Ungureanu).

Tradițional, în cadrul Zilelor bibliotecii, desemnăm pe copiii entuziaști care aproape zilnic ne pășesc pragul, împrumută cărți, citesc presa curentă, participă la diverse activități tematice sau de voluntariat, precum sunt: Daniela Cojocar (cl. a VII-a) și Nadejda Cernenchi (cl. a VI-a) - ambele eleve la Liceul Teoretic „P. Ștefănuță” și Cristina Romanciuc (elevă în cl. a IV-a), școala primară „I. Creangă”, cu asta contribuind la promovarea imaginii bibliotecii.

Activitățile organizate de bibliotecă sunt o modalitate originală de comunicare în permanență cu diferitele categorii de public, dar și de promovare a programelor culturale prioritare pentru instituție. Biblioteca aduce mesaje de felicitare și mulțumire pentru colaborare eficientă, parteneriat și contribuția pleneră la promovarea cărții, a lecturii și a imaginii sale în societate. Evenimentul a beneficiat de susținerea directoarei BPO „P. Ștefănuță”, a Administrației publice locale și a Secției cultură.

DICTIONARUL COREGRAFIILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

MIHAI CHIRIAC

Mihai Chiriac

Coregraful Mihai Chiriac s-a născut la 29 iulie 1962 în s. Olișcani, raionul Șoldănești.

A absolvit școala de 10 ani de la vatră (1969 – 1979), Școala de luminare culturală „Elena Sârbu”, Facultatea Coregrafie, or. Soroca (1979 – 1984) și Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu”, or. Chișinău, Facultatea Culturologie (1986 – 1991). 5 ani la rând, elevul Mihai Chiriac, de trei ori în săptămână a făcut naveta Olișcani – Rezina, fiind membrul renumitului ansamblu de dans popular „Florica”, condus de regretatul Nicolae Lupov (1975-1979).

Activitatea profesională și-a început-o îndată după absolvirea Școlii de luminare culturală „Elena Sârbu”, în calitate de conducător al ansamblului de dansuri populare de copii „Alunelul” și paralel coregraf repetitor al ansamblului de dans popular „Spicușor” de la palatul de cultură din s. Țaul, Dondușeni (1985 – 1987). În anul 1987 revine la baștină și se angajează la casa raională de cultură din Șoldănești, unde fondează și conduce cu succes, aproximativ 10 ani, trei formații de dans popular: „Lăstăreii” (copii), „Trandafirii” (tineret) și „Moștenitorii” (vârstnici)

(1987 – 1998), cercetând și promovând dansul folcloric din localitățile Șoldăneștiului – „Sârba de la Șoldănești”, „Joc mare și Hora împletită”, „Bătuta bărbatilor”, jocurile „Polca” și „Ciurul” le-a culesse de la tatăl său - Luca Chiriac, „Cioara”, „Vangherca”, „Jocul prosoapelor” – dans nupțial etc. În anul 1998 a fost transferat de către Ministerul Culturii la Circul de Stat, mun. Chișinău, în funcție de maestru de balet (1998-2003), unde se prezintă ca un talentat specialist și contribuie la montarea noilor numere artistice pentru actorii instituției respective. În următorii 5 ani muncește pe tărâmul pedagogic - profesor de coregrafie la Conservatorul de Stat, Secția Folclor (1998-2003). Arta pedagogică pentru coregraful Mihai Chiriac a devenit domeniul în care se simte ca „peștele în apă”, este eminent valorificator al principiilor și tehnicilor de proiectare și realizare a activității de studiere a artei coregrafice naționale în scopul formării, depistării, dar și dezvoltării în plan profesionist a calităților coregrafice și a personalității în condiții și situații noi.

Totodată trudește și la școala de arte din or. Cricova, mun. Chișinău, unde făurește Secția Coregrafie și timp de 4 ani este dascăl de coregrafie (1999 – 2003). Aici pune temelia ansamblului de dans popular „Hora Mare”, formație îndrăgită de spectatorul cricovean, de iubitorii de dans popular și de specialiștii din domeniu. În această perioadă este încadrat specialist principal-coregraf în Sectorul de Folclor la Centrul Național de Creație Populară al Ministerului Culturii (1999 – 2004), concomitent este în slujba diriguitoare a ansamblurilor de elevi și de profesori a L.T. „Spiru Haret” din capitală (1999 – 2003). Din anul 2004 este membrul Uniunii Muzicienilor din Republica Moldova (Secția Core-

grafie). Următorii 5 ani dl Mihai Chiriac se află în Italia, asemenea sutelor de cetățeni români din Republica Moldova. Fiind un devotat patriot și promotor al valorilor coregrafice ale basarabenilor români, în postură de voluntar organizează în or. Torino, Italia, colectivele de dans popular „Busuiocul” și „Hora Basarabiei” cu participarea copiilor românilor emigrați în această localitate. Revine la baștină în anul 2009 și activează până în prezent la I. P. L. T. „Mihai Viteazul” din Chișinău în scurt timp fondează cele două trupe de dans popular „Busuiocul” și „Lăstăreii”. Paralel este și șeful Secției Coregrafie la școala de arte „Alexei Stârcea” din mun. Chișinău.

Pe parcursul activității a participat la mai multe festivaluri naționale și internaționale prezentând cu mult har arta coregrafică națională: „La umbra stejarului”, s. Cobâlnea, Șoldănești (1988 - 1990); „La vatra horelor”, „Alunelul”, Chișinău, or. Orhei (1989 - 1996); „Mărțișor”, or. Chișinău (1994 - 1997); „Nufărul Alb”, or. Cahul (1989); „Nistrule cu apă lină”, s. Vadul – Rașcov, Șoldănești (1989 - 1992); „Mărgăritare nistrene” or. Soroca (1990-1991); „Hora mare”, or. Rezina (1995-1997); „Hora de la Prut”, or. Ungheni (2011) ș. a. Festivalul internațional: din or. Dolina (1988), or. Dragobici (1995), reg. Ivano-Frankovsc, Haricov (1989) - Ucraina: „Cântecele Oltului”, or. Craiova (1989), din or. Suceava (1993), din or. Iași (1994), „Festivalul inimilor”, or. Timișoara (2002), din or. Orșova, Băile Herculane (2003), or. Năvodari (2014), „Dornă-plai de joc și cântec”, or. Vatra Dornei (2015), România; din or. Brîno, Moravița, Cehoslovacia; din or. Assemenni, Cagliari, insula Sardinia (1992), or. Treviso, Verona, Venezia – Italia (1997); din or. Izmir, Naidân (1996), or.

Ayvalık (2014), or. Burhanie (2015) – Turcia; or. Vidin (2001), or. Nisebr (2012), or. Varna (2013) – Bulgaria; din or. Berlin, Germania (2007); din or. Barcelona, Spania (2008) ș. a.

Mihai Chiriac a participat la proiectul național „Inventarierea dansului folcloric” (1998-2004), organizat de Centrul Național de Creație Populară, la seminarele republicane cu participarea coreografilor (1986-2014), la seminarele internaționale - or. Ujgorod (1987), or. Moghiliiov – Podolsk (1988) – Ucraina; or. Orhei (1989), or. Cahul (1990) – R. Moldova; or. Caracal (1991), or. Deva (1992) – România; or. Berlin – Germania (2007); or. Barcelona (2008) – Spania; or. Torino, Italia (2014). Deasemenea a organizat expediții folclorice în 5 localități din r. Dondușeni (1985-

1987), 6 - r. Briceni (1986-1987), 11 - r. Șoldănești (1988-1992), 4 - r. Telenești (1990), 7 - r. Rezina (1991-1992), 6 - r. Florești (1993-1994), 7 - r. Orhei (1995-1996), 6 - r. Cahul (1996-1997), 6 - r. Cantemir (1997-1998). A participat la cercetări folclorice în satele cu vorbitori de limbă română - Apa de Mijloc, Apa de Sus, Solotvino – Ucraina (1986) și de pe malul drept al Dunării din preajma or. Vidin, Bulgaria (2001).

Coregraful Mihai Chiriac a fost membrul juriului la festivalurile naționale: „Alunelul” (1991); „La fântâna dorului” (2010-2014), sec. Ciocana, mun. Chișinău; „Cine joacă horele” or. Bălți (1994); „Hora Mare”, or. Rezina (1997); la festivalurile internaționale: or. Vidin - Bulgaria; or. Orșova (1993), or.

Botoșani (1995), or. Reșița (1996) - România; or. Torino, Italia (2006); or. Barcelona, Spania (2007).

Despre maestrul Mihai Chiriac s-a scris în mai multe rânduri. Iată ce remarcă profesoara Liliana Romanciuc din Iași, România, fiind la o lecție a dlui Chiriac la liceul „Mihai Viteazul” din mun. Chișinău: „Profesorul Mihai Chiriac face minuni cu copiii. Am văzut ieri, pentru prima dată în viața mea, dansul descompus până la ultima lui mișcare și, apoi, compus în toată frumusețea și splendoarea lui, cu o grupă de copii care ne-a oferit o lecție, nu doar de dans, ci mai ales de ascultare, disciplină, muncă și hotărâre, metacogniție și implicare, desigur cu maestrul Chiriac ca prim dansator și model!”.

Epigrame

• SERGIU COJOCARU

ALUZII VS ILUZII

La pârnaie gardianul
Zi și noapte-i vigilent,
Dacă intră, musai, clanul
Mafiot din Parlament?!

CORUPȚII IMUNI

Atât cât la noi prostia
E mereu însărcinată,
Chiar de-i paște pușcăria
Ies, oricum, basma curată.

ALEGERI BASARABENE

(30 noiembrie 2014)

Slut de tot, nespus de slut,
Am călcat pe greblă iarăși:
Democratic am umplut
Parlamentul cu „tovarăși.”

POSTELECTORALA-2015

(coaliția pldm, pdm+pcrm)

„Verzi-albaștrii”, la un loc,
Au făcut cu „roșii” BLOC!
Citit invers, însă, nu e...
Decât COLB în ochii UE.

INTERESUL POARTĂ FESUL

(raportul comisiei parlamentare
cu privire la jaful BEM,BS,UB)
Au decis (cu vot de mână)
Unanim în Parlament:
Las'HOȚIA să rămână
Boală fără tratament.

ALEȘII NEAMULUI

Negru și măscat au scris
Pentru țară Lege nouă:
Să ne dea din ce-au promis
Unul mare...între două!

SÂNGE DE TAUR...

(negru de purcari)

Un vin pe bune lăudat
Și pe la mese de-mpărați,
Și-avan de doamne-i căutat,
Că face bine la bărbați.

MODUS VIVENDI

Isteți,ingenioși,poznași,-
Rapid mai cresc la unii picii,
Când sunt școliți de super ași,
Dascăli de talie – BUNICII!

CONJUGALĂ

Un dar ciudat de la natură,
Ne ține astăzi dezbinați:
EU nu mă las de aventură,
EA nu se lasă de bărbați.

UNEI DIVE

Iritată de tot fleacul,
Și-a luat bilet la mare,
Poate își găsește leacul
Într-o cură de cal-mare.

RUGA ALEGĂTORILOR ÎNTRU BUNĂSTAREA ALEȘILOR

(replică la jaful bancar)

Doamne,fă la patri(h)oți,
Câte-o bancă pentru toți,
Ca „cinstiții” deputați
Să stea-n bănci...de acuzați!

CORUPȚIE FĂRĂ CORUPȚI

Orice șpagă, oferită,
Nicidecum nu este mită,
Ci,așa...mai un nimic,-
Mici atenții într-un plic.

DIVINITĂȚI MITOLOGICE DE ORIGINE PROTO-INDO-EUROPEANĂ ÎN ATENȚIA ETNOLOGULUI VICTOR CIRIMPEI

Meritul indiscutabil al etnologului Victor Cirimpei constă, nemijlocit, în investigarea și descoperirea unor realități inedite în „domenii bătătorite ani în șir de unele și aceleași interpretări, preluate asemenea dogmelor și axiomelor” [1, p. 7]. Prin urmare, de un interes esențial sunt investigațiile pe care le realizează cercetătorul cu referire la unele divinități și făpturi mitologice de origine proto-indo-europeană, precum: **Zău (Dzău) / Dumnezeu** – „ca divinitate animistică primitivă dintre cele mai însemnate pentru omul erei de gândire mitologică – zeitate a luminii și a cerului luminos” [2, p. 10] (a se vedea semnificația lui *Ziurel de ziuă/zi*, în versurile de colindă: „Coborât-a, coborât, / Ziurel de ziuă, / Îngerul Domnului Sfânt, / Ziurel de ziuă” [3], „A venit Domnu Cristos, / Ziurel de zi, / Pe pământu păcătos, / Ziurel de zi” [4, p. 638]); **Dracul/Diavolul**, sub diversele sale nume: **Satana** (corespondenți: Luceafărul – Venera – Sfânta-Vinere – Ileana-Cosânzeana [Sânziana]), **Tartorul, Sotea, Sarsotea, Sărsăilă, Avizuca** (Avezuha, Avizuha), **Bala** (Bălaurul), **Naiba, Vidma, Neaga, Striga, Știma, Urgia** etc., în antichitate, până la creștinism, reprezenta o divinitate „superficial malefică și păgână, dar cu sensuri vechi, mai puțin demonice” [2, p. 22]; **Mama(Muma)-Pădurii** – „o «sfântă» precreștină”, „protectoare a pădurilor și viețuitoarelor din ele” [Ibidem, p. 22]; **rohmanii** sau **blajinii** – „oameni foarte credincioși, ascetici, blânzi și imparțiali” [Ibidem, p. 23], „la început adepți ai venerării focului (soarelui) ca zeitate supremă” [Ibidem, p. 24], de unde și apariția personajului *Om-ului-Roșu* în descântece; **Crăciun** – „de esență precreștină”, „divinitate supremă, cu putere de stăpânire absolută a cerului, pământului și întregii lumi, el fiind și cel mai bătrân” (a se vedea creația folclorică *Colindul Crăciunului*), este sărbătorit

la solstițiul de iarnă: „sfârșitul «îmbătrânitului» an solar (cu tot mai puțină lumină-căldură) și începutul noului său continuator (cu durata luminii-căldurii în creștere)” prin diverse „acțiuni culturale (religioase) de susținere a renașterii soarelui – zeitate supremă <...>, grație arderii mocnite a unui buștean masiv, a unei mari buturugi”, numit la români *crăciun* [5, p. 52. A se vedea: 6]; **Lel/Ler** – „ca posibilă zeitate indo-europeană traco-iliro-celtă”, este percepută ca divinitate solară nouă, „numită afectuos-alintător *Lel/Ler*” [5, p. 54], probabil și de la *Crăciunel*, noul înlocuitor al bătrânului *Crăciun*, *Crăciunul mic*, dovadă sunt și răspunsurile la *Chestionarul Hasdeu*: în niște localități, la *Crăciun*, copiii „colindă despre venirea unui *prunc* [...], înfășat în cârpe, numit *Moș Crăciun*” [7, p. 4]. Esențial este îndemnul etnologului V. Cirimpei de a confrunta adresările către această divinitate „cu apelativul domn-dumnezeu (*Doamne, Doamne Le, Ler-doamne*)” [5, p. 52], dar și compararea corespondentelor acestuia în alte limbi indo-europene: letonă – *lelle* (păpușă), lituaniană – *lėlė* (copil-sugaci), bielorusă – *Леля/Ляля/Лёлё* (zeu al iubirii cu chip de copil, înger-păzitor) și *ляля* (copil mic), croată – *leri/lero/Lero* (zeitate mitologică-necreștină a slavilor), rusă – *Лель* (un vechi zeișor, idol, comparat cu zeul roman *Cupidon/Amor*, confruntat și cu zeitatea slavă *Leljo/Lelo*) [Ibidem, p. 54]; **Doina/Daina** – zână protectoare în credința românească, corespondenta paralelă la daci a zeității romane *Marte* sau *Bellona*, ca divinitate precreștină a cântecului liric este prezentă la mai multe popoare balcano-carpătice: la bulgari cu corespondente pentru ambele genuri – *Daina* și *Doina/Doine/Doino*, păstrat până astăzi doar ca nume de personaj folcloric în creațiile lirice și nume de persoane reale – *Doina* și *Doino*; la lituanieni – *Medzdoina* (*Zâna-Pădurii*,

spirit benefic), utilizat actual doar ca nume al cântecelor populare lituaniene – *daine* [deși, remarcă etnologul prezența lui o în *Medzdoina*, ar putea fi un argument în favoarea existenței în trecut la lituanieni, nemijlocit la prusieni și letoni, a ambelor forme, *daina* și *doina*, asemenea românilor], la români este utilizat: 1) pentru a numi un personaj mitologic (*Daina/Doina*), corespondente parțiale: *Fata-Pădurii* și *Vâlva* [*Mama*]-*Pădurii*, care în viziune populară apar descrise astfel: „*Fata-Pădurii* îi cu păr lung până jos. Până-n pământ”, cu picioarele „ca suveica”. Ea „fain [frumos] horește [cântă] (și) îi frumoasă”. *Vâlva-Pădurii* e „o femeie ... înaltă mai bine de doi metri și cu păr lung până jos ... și ... cu păr păstă tăta ptelea [pielea] (și) horește ... așe frumos (cum) nu să pomine să cânte om pemintean. ... o cântare atâta de frumoasă, de să mai ai încă două ureți [urechi] să ascuți” [8, p. 64-90], „*Daina* prins-a trăgăna, / vâile să legăna / și munți să băiera” [9], „*Daina* de cine-o rămas? / De on pruncuț mititel, / Ce-o fugit mă-sa cu el. / L-o lăsat mă-sa durnind, / L-o găsit *daina* zicând. / Cu *daina* nu mă sfădesc, / Cu *duinu* bine trăiesc” [9, p. 190-191]; 2) pentru a denumi o creație lirică de o sensibilitate profundă (*doina*) și 3) în adresările ritualice din cântecele populare: „*Ai, Daina, Daina, Doina*”. O astfel de creație, ne mărturisește etnologul, a stat, probabil, la baza poeziei eminesciene *Printre stânci de piatră seacă* (1869): „... Sub nebuna ei cântare / Lumea doarme în descânt. / Este *Daina* cea nebună, / care cântă noaptea-n crâng” [7, p. 4; A se vedea: 11; 12; 13; 14]; **Norocul** (confundat deseori cu numirea darului divin) – zeu-dumnezeu, „arhaicul dumnezeu care poate da noroace”, este asociat de către marele cărturar Dimitrie Cantemir divinității romane *Fortuna/Furtuna*; ca șansă poate fi urât de oameni unii altora, după

cum o fac colindătorii, „nu însă dăruit sau vândut, pentru că acesta se află numai în posesia lui Dumnezeu”. Prin urmare, imaginea zeității respective, conform unor creații lirice se creionează în viziunea cercetătorului Victor Cirimpei astfel: „Dumnezeu-ul care posedă/are și poate oferi/da noroc, deși gândit astăzi creștinește, este vechiul zeu Noroc, perpetuu și în creștinism, năzărindu-se unora, în amurg/pe înserate (aceia luându-se după dânsul în grabă, zadarnic, pentru că „nu poate să-l vadă nime”); Norocul poate întâlni călători dis-de-dimineață, eventual fericindu-i, fără a li se arăta ca ființă”, poate lua înfățișarea unei păsări, preferențial a cucului, poate fi reprezentat prin imaginea arhetipală a mamei-zeie [15, p. 15].

În atenția etnologului V. Cirimpei s-au aflat și zeitățile cu valoare nefastă în gândirea mitologică și folclorico-mitologică românească. Prin urmare, investigând sorgintea acestor făpturi,

cercetătorul ne atenționează asupra existenței unei credințe religioase politeiste, potrivit căreia „omul este împresurat de feluriți demoni ocrotitori, care, nerespectați (rău venerați), pot să-i pricinuiască mari necazuri; ei îl pot ajuta sau împiedica să-și realizeze activitățile de fiecare zi” [16, p. 141; A se vedea: 17; 18; 19]. În continuare va sublinia că personajele demonologice sunt plâsmuiri ale fanteziei primitive, având corespondente spirituale pentru fiecare obiect, fenomen, stare, necesare omului arhaic pentru comunicare cu lumea înconjurătoare. În închipuirea umană respectivele spirite iau diverse înfățișări: de om, animal, pasăre, broască, reptilă, de culoare neagră sau roșie, deformați fizic, cu ghiare, copite, coadă etc. Pe lângă funcțiile nefaste: generatori de coșmaruri, de fapte rele, care duc la pierzanie suflete umane, mai consemnează clasificarea conform existenței lor spațiale: „1) *ale biosferei* (Ursitoa-

rele, Răul-Copiilor, Vărsatul, Deochiul, Frigurile, Ielele, Zânele, Frumoasele, Vântoasele, Șoimanele, Rusaliile, Sănzienele, Urâtul, Norocul, Ceasul-Rău, Muma-Pădurii, Daina, Striga, Strigoi, Moroi, Belciugarii, Stafile, Zburătorul, Boala-Vacilor, Ciuma, Holera, Știmele, Balaurii, Zmeii, Moartea, 2) *ale cerului nocturn* (Murgilă, Vârcolacii, Luceferii, Zorii, Zorilă), 3) *ale închipuitei regiuni subterane* (Scaraoțchi, Talpa-ladului, Tartorul, Sarsailă, Satana, Aripa-Satanii, Cornila, Naiba, Sarsotea, Roșcatul, Avizuca, Avestița, Spiridușul, Aghiuiță)” [16, p. 141-142].

Demersul întreprins asupra dimensiunii mitologiei autohtone în studiile etnologului Victor Cirimpei ne justifică să afirmăm că protagonistul a dat dovadă permanent de vervă și curaj în a investiga subiecte aflate în obscuritate, lipsite de atenția cercetătorilor sau neanalizate până la capăt, reușind în felul acesta să aducă mai multă claritate și lumină, păstrând imparțialitate față de cele descoperite și punând accent nemijlocit pe adevărul istoric și documentar.

Referințe bibliografice:

1. Burlacu, Alexandru. *Un fenomen complex: Victor Cirimpei: [70 de ani de la nașterea cercetătorului folclorist]*. În: *Literatura și arta*. Chișinău 2010, 11 februarie, p. 7.
2. Cirimpei, Victor. *Urme folclorico-mitologice moldovenești de vechime proto-indo-europeană*. În: *Speciile folclorice și realitatea istorică*. Chișinău: Știința, 1985, p. 5-33.
3. *Coborât-a, coborât* [online]. În: *La Moșuni* [văzut la 18.06.2015]. Disponibil: <http://www.lamosuni.ro/index.php/ct-menu-item-29/ct-menu-item-33/1266-ziurel-de-ziu>.
4. *Colinde românești*. Coord. Ioan

- Bocșa. Vol. II. Cluj-Napoca: *Media Musica*, 2003. 662 p.
5. Cirimpei, Victor. *Lel/ Ler ca posibilă zeitate indo-europeană traco-iliro-celtă*. În: *Simpozionul „Perenitatea creației populare și contemporaneitatea (IV)”*. Chișinău: *Tipogr. UPS „Ion Creangă”*, 2006, p. 51-56.
 6. Cirimpei, Victor. *Crăciunul: cuvânt, personaj, sărbătoare*. În: *Glasul națiunii* (Chișinău), 1992, 25 decembrie, p. 10.
 7. Cirimpei, Victor. *Vechi realități etnologice românești în atenția lui Dimitrie Cantemir și Bogdan Petriceicu Hasdeu, aspecte ale examinărilor ulterioare*. În: *Literatura și Arta* (Chișinău), 2008, 1 mai, p. 4.
 8. Ioniță, Maria. *Cartea vâlcilor: legende din Apuseni*. Cluj-Napoca: *Dacia*, 1982. 272 p.
 9. Ioniță, Maria. *Drumul Urișilor: basme, povești și legende din Apuseni*. Cluj-Napoca: *Dacia*, 1986. 216 p.
 10. Bârlea, Ion. *Literatura populară din Maramureș*. Vol. II. București: *Editura pentru Literatură*, 1968. 503 p.
 11. Cirimpei, Victor. *Doina/Daina – zeitate precreștină la români, bulgari, lituanieni: Dimitrie Cantemir – 325 de ani*. În: *Țara* (Chișinău), 1998, 30 octombrie, p. 4.
 12. Cirimpei, Victor. *Aportul „Mioriței” la elucidarea marilor zei balcanocarpatici Lel/ Ler și Daina/ Doina/ Doinul (Schemă factologică)*. În: *Simpozionul „Miorița”. Comunicările din 18-20 septembrie 1992, Câmpulung – Bucovina. Câmpulung Moldovenesc: Mușatinii*, 1993, p. 60-68.
 13. Cirimpei, Victor. *Болгарские народные песни, подтверждающие высказывание Димитрия Кантемира о Дойне как имени фракийского божества* [Cântece populare bulgărești confirmând opinia lui Dimitrie Cantemir despre Doina ca nume de zeitate tracică]. În: *Relațiile moldo-bulgare în epoca medie și modernă*. Chișinău: *Societatea Științifică de bulgaristică din Republica Moldova*, 1998, p. 167-179.
 14. Cirimpei, Victor. *Doina din perspectivă Hasdeu*. În: *Literatura și Arta* (Chișinău), 1988, 11 februarie, p. 4.
 15. Cirimpei, Victor. *Dimitrie Cantemir: Norocul ca divinitate*. În: *Timpul* (Chișinău), 2003, 24 octombrie, p. 15.
 16. Cirimpei, Victor. *Demonii – tratate populare, în literatură, muzică și artele plastice*. În: *Metaliteratura*, 2002, nr. 6, p. 141-144.
 17. Cirimpei, Victor. *Demonologie*. În: *Literatura și arta Moldovei: Enciclopedie*. Vol. 1. Chișinău: *Redacția Principală a Enciclopediei Sovietice Moldovenești*, 1985, p. 182-183.
 18. Cirimpei, Victor. *Viziunile demonologice ca pigmenți ai fizionomiei naționale*. În: *Sigma* (Chișinău), 1991, nr. 5-6.
 19. Cirimpei, Victor. *Viziuni demonologice românești și universale în folclor, literatură, muzică și artă plastică*. În: *Imagini și permanențe în etnologia românească*. Chișinău: *Știința*, 1992, p. 117-119.

• **CRISTINA STROICI**, specialist superior DCTST

NOVATECA în raionul Ștefan Vodă

E

unoscut că spațiul cărții în comunitate e tot mai mult și mai mult strămătorat de surse informaționale masive, cum ar fi tv-ul și internetul. Pentru a merge în pas cu viața, ne-am dorit să avem biblioteci moderne, de aceea, după cum spune zicala populară „cu voință de oțel totdeauna ajungi la țel”, ne-am condus și noi de acest principiu, cu susținerea președintelui raionului Vasile Buzu, a primarilor orașului/satelor din raion în colaborare cu Programul Novateca. Am muncit cu ambiție pe parcursul anului 2014 asupra proiectului de modernizare a bibliotecilor publice din raion.

În final ne-am încununat cu primul succes – am fost acceptați odată cu alte 18 raioane. Succesul a tras după el următoarele, astfel pe data de 02 decembrie 2014, BP Ștefan Vodă a fost prima care a beneficiat de echipare cu tehnologie modernă de către programul Novateca, iar în perioada 05 februarie - 04 martie curent, 22 de biblioteci publice din satele raionului au fost bucurate cu echipament: Alava, Antonești, Carahasani, Căplani, Cioburciu, Copceac, Crocmaz, Ermoclia, Feștelita, Marianca de Jos, p/u copii Olănești, Palanca, Popeasca, Purcari, Răscăieți, Răscăieții Noi, Semionovca, Slobozia, Ștefănești, nr. 1 Talmaz, Tudora, Volintiri. Astfel, echipamentul donat a constat în: 81 computere, 23 imprimante multifuncționale (4 în 1) pentru cele 23 de biblioteci publice, 2 laptopuri și 1 proiector cu tot cu ecran (Ștefan Vodă), iar cân-

tărit în bani aceasta constituie 1.178.672,40 lei (68.755,19 \$). Mai mult decât atât, bibliotecarii au beneficiat de cursuri gratuite de instruire la computer, la BP Ștefan Vodă având ca formatori pe Cristina Stroici, specialist superior DCTST și Larisa Buraga, bibliotecară a BP Ștefan Vodă – pentru primul grup și Larisa Buraga – pentru următoarele două grupe. Bibliotecarii au primit certificate pentru participare din partea DCTST, dar cel mai important competențe în domeniul IT: lucru în programul Word, navigare Internet, și-au creat propriul cont pe e-mail, Facebook, Skype. Plecând acasă plini de entuziasm pentru ceva nou în experiența profesională, au început a sărbători deschiderea oficială a Centrului Novateca în propria localitate dând ștafeta de la unul la altul. Prima deschidere a avut loc la Ștefan Vodă pe data de 26 ianuarie, apoi, după

echipare au urmat: Antonești, Căplani, Alava, Carahasani, Palanca, Slobozia, Tudora, Volintiri. În cadrul activităților de deschidere bibliotecarii au urmărit scopul de lansare a unor noi servicii – virtuale, de a aduce la cunoștință comunității despre modernizarea bibliotecii, în schimb din partea beneficiarilor au fost călduros felicitări pentru succes. Felicităm și noi acești bibliotecari care au dat dovadă de multă creativitate la aceste activități: pliante, mini-spectacole, surprize dulci, pauze muzicale, ș.m.a. Sperăm ștafeta magică să meargă mai departe, iar bibliotecarilor le dorim multă baftă.

Pentru realizarea acestui succes – un prim pas spre modernizarea bibliotecilor din r. Ștefan Vodă, dorim să mulțumim celor care ne-au susținut: președintelui raionului Vasile Buzu, primarilor orașului,

satelor raionului. Nu a fost ușor, au fost multe cerințe exigente care cereau să fie aduse la îndeplinire în termeni restrânși. Autoritățile publice locale au investit și un anumit buget pentru realizarea cerințelor de eligibilitate – unde mai puțin, unde destul de mult, pentru că pe alocuri a fost nevoie de reparație, la majoritatea lipsea

căldura în bibliotecă fără de care donatorii nu erau de acord să furnizeze echipamentul, procurarea mobilierului necesar, conectarea la internet, asigurarea securității, schimbarea prizelor. Ne-am întâlnit și cu diferite dificultăți în realizarea condițiilor sus numite: lipsă de finanțe, schimbarea localului bibliotecii în căutarea unuia

mai călduros, alte dificultăți la conectarea internetului ș.a., dar pe toate le-am depășit. Am mers după principiul „unul pentru toți și toți pentru unul”, altfel nu se putea pentru că proiectul era unic, bibliotecile au mers la pachet, era de ajuns ca o singură bibliotecă să nu întrunească o singură condiție necesară și de ea depindea tot raionul.

Acestea fiind spuse, ne adresăm tuturor beneficiarilor că acum la bibliotecă vă propunem noi servicii: internet, comunicare prin skype, inițiere la computer, mai multe informații, xerox ș.a.m.d., deci vă așteptăm cu drag la orice bibliotecă publică din r. Ștefan Vodă.

• ION DOMENCO

NETRECĂTOR ȘI NEÎNTINAT, FARMECUL MUZICII LUI HANGANU

Una dintre frumoasele și prețioasele tradiții ale colectivului Școlii de arte „V.Hanganu” din Cantemir este comemorarea amintirii neprihănite a celui mai mare trompetist al Moldovei, Valeriu Hanganu, ziua de naștere a căruia este anume la mijloc de Prier, când farmecul primăverii ne predispune la o armonie cu natura, cu cele mai frumoase acorduri ale muzicii, tămăduitoare și fermecătoare.

Iată că și la acest început de april, îndemnați de neobosita directoare, Verginia Boncev, discipolii Școlii de arte din Cantemir, care-i poartă cu cinste numele, au venit la o întâlnire cu „Împăratul Împăraților”, în sala de festivități a instituției, avându-i oaspeți pe colegii din Leova, dar și zeci de melomani din Cantemir, pentru a asista la un concert de zile mari, regizat cu pricepere de profesoara Iuliana Simcenco. Rând pe rând, moderatorii - Ecaterina Trușăș și Ariadna Marcu au trecut în revistă câmpie din scurta, dar consistentă și plină de valoare și conținut viață a „Trompetei de Aur a Moldovei”, precum avea să-l aprecieze marii muzicieni, printre care și prestigiosul conducător al orchestrei de muzică populară „Lăutarii”, unde a activat, cu succes Valeriu, Nicolae Botgros și unde, pe urmele tatălui, pășește, sigur și viguros, talentatul fecioraș Dumitraș.

Apoi, învățăceii - Artiom Baba, Lucian Radu, Felicia Voina, Andrei Zadic, Ion Chiurpea, Laura Perju, Cornel Baba, Costel Duminiță, Mihai Obreja, Marina Ursachi ș. a., au interpretat la trompetă, nai, acordeon, saxofon, vioară și alte instrumente - or. Valeriu Hanganu a rămas neântrecut la toate genurile de muzică - populară, clasică, jazz, piese culese, prelucrate și executate impecabil de marele artist al neamului nostru. Au impresionat și membrii ansamblului folcloric de copii din Leova „Opincuța” (conducător Nely Cioroi), care au adus în scenă

trei piese populare de o rară valoare, fiind răsplătiți cu aplauze frenetice de către publicul spectator, la fel ca și Ion Munteanu cu piesa muzicală „Dacă pleci”.

PLINĂ DE EMOȚII, DAR ȘI DE BUCURIA, DE SATISFACȚIA ÎMPLINIRII AȘTEPTĂRIILOR DISCIPOLILOR TALENTAȚI, DIRECTOAREA INSTITUȚIEI CANTEMIRENE, VERGINIA BONCEV, A MULȚUMIT DASCĂLILOR ȘI ÎNVĂȚĂCEILOR SĂI, TUTUROR CELOR CARE L-AU READUS ÎN REALITATE PE VALERIU HANGANU, AU REÎNVIAT MUZICA LUI NEMURITOARE.

FAMILIA – sursă de satisfacere a nevoii de dragoste

Recent la biblioteca publică Fundul Galbenei a fost organizată masa rotundă „**Familia - sursă de satisfacere a nevoii de dragoste**”, inițiator fiind centrul metodic al bibliotecii publice raionale „ÎPS Antonie Plămădeală”.

Întrunirea a avut loc într-o zi semnificativă – *Ziua Internațională a Familiei*. Înainte de a-și începe lucrările, oaspeții au ascultat serviciu divin în sfântul lăcaș al satului – biserică *Sfântul Ioan Teologul*, paroh părintele Radion.

Participanții mesei rotunde au fost: colectivul bibliotecii publice raionale în frunte cu directorul Tatiana Darii, Valentina Cotorobai - specialist principal pe probleme de bibliotecă la Direcția cultură și turism Hâncești, angajați ai bibliotecilor publice din satele raionului, elevi de la gimnaziul *Gălbinița*.

Invitații au fost plăcut surprinși de anturajul din biblioteca frumos amenajată cu expoziții de carte tematică: *15 mai – Ziua Internațională a Familiei*, *16 mai – Ziua Mondială a Sportului*; panouri: *Cei mai activi cititori*, *Copii talentați*, *Trecutul în imagini*. Fiecare a primit câte o mapă cu materiale promoționale: programul activității, pliante, semne de carte.

Eudochia Plăcintă, moderatoarea activității a accentuat **Oriunde ne-am duce și orice am face, familia reprezintă legătura noastră cu trecutul, este o parte**

a istoriei noastre. Nicăieri nu ne simțim mai bine ca acasă. Fiecare membru este important: tata este stâlpu familiei, iar mama – sufletul ei.

Locțiitorul primarului, Grigore Zamurca, ne-a relatat lucruri frumoase despre istoria satului, legendele auzite din bătrâni, despre toponimicul localității. Au fost nominalizate familii, membrii căreia s-au manifestat în diverse domenii: în sport - Bodișteanu, Sava, Erhan, în cultură – Disculțu, Tonu.

Cu plăcere am ascultat comunicarea dnei Tatiana Bodișteanu, directoarea gimnaziului din localitate,

„PARTENERIATUL ȘCOALĂ – FAMILIE – COMUNITATE, CONDIȚIE ESENȚIALĂ ÎN FORMAREA NORMELOR DE COMPORTAMENT ETIC AL ELEVULUI”

menționând, că echipa de pedagogi pe care o conduce desfășoară o colaborare dintre cele mai fructuoase cu părinții. Toate problemele curente și de perspectivă sânt analizate în comun.

În scopul descoperirii tinerilor talente și al sensibilizării influenței familiei și societății în efortul de educație al copiilor biblioteca publică, direcția gimnaziului, au inițiat concursul de creație literară „*File din istoria familiei mele*”. Autorii celor mai reușite eseuri au fost menționați cu diplome și mini-biblioteci: locul I – Timotin Mihaela, cl. VIII-a; locul II – Dodi Felicia, cl. VIII-a; locul III – Dodi Valentina, cl. VIII-a.

Bibliotecara Ecaterina Cioabărcă ne-a relatat despre lectura în familie, a nominalizat cei mai buni cititori, cea mai activă familie, înmânându-i familiei Brânză o diplomă de încurajare la lectură.

A trezit un mare interes revista bibliografică „*Cultivarea sentimentelor umane în familie prin lectura celor mai bune cărți*”. Prin expunere coerentă, atractivă bibliotecara Maria Tidvă a captivat atenția publicului accentuând, că literatura artistică are o contribuție aparte în promovarea valorilor naționale și în educarea etică și

estetică a tineretului.

Promovarea cărții lui Igor Volnițchi „*Călăul e nevinovat*” a provocat discuții aprinse în mediul bibliotecar. Este un prozator cu talent deosebit capabil de adevărate surprize de descriere a realismului social dur, dezastruos demonstrând realitatea prin evoluția unor destine umane, doi protagoniști din familii contradictorii. E un amestec de durere și cruzime până la lacrimi.

Am sfârșit activitatea pe o notă pozitivă dăruindu-i bibliotecii un set de carte pentru copii.

Dacă vorbim de biblioteca publică Fundul Galbenei ca noțiune de „timp istoric”, 62 de ani de activitate, este o vârstă apreciabilă. Câte generații de copii au trecut prin această bibliotecă, câți utilizatori care au adunat cunoștințe, au învățat chiar a citi. În bibliotecă încerci să cunoști totul: carte, oameni, cunoaștere, adevăr.

Cartea este sursa principală pe care se ține activitatea bibliotecii, fiindcă de alte surse nu dispune. Biblioteca duce lipsă de carte românească mai variată, literatură pe domenii de cunoștințe, literatură pentru copii, un mobilier modern, utilaje și materiale tehnice, nelipsite astăzi în aproape orice instituție.

Și totuși în bibliotecă se lucrează cu pasiune, cu dăruire profesională, înțelegând foarte bine, că slujesc cărții, culturii și nu în ultimul rând comunității.

ZILELE BIBLIOTECII
„Nicolae Titulescu”
— sărbătoare a cărții

Ansamblul de dans popular

LT „Mihai Viteazul. mun. Chișinău, Conducător artistic Mihai Chiriac

BUSUIOCUL

Nr 6 (48)

iunie 2015

Realități Culturale

ISSN 1857-4424

REVISTA DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ